

Heini-Maaria Karttunen

ILON SILAKOITA

Ylisukupolvinen runoprojekti lapsille ja ikäihmisille

Opinnäytetyö

CENTRIA AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

Maaliskuu 2016

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Kokkola-Pietarsaaren yksikkö	Aika Maaliskuu 2016	Tekijä Heini-Maaria Karttunen
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn nimi ILON SILAKOITA. Ylisukupolvinen runoprojekti lapsille ja ikäihmisille		
Työn ohjaaja Tarja Mäkitalo, kasvatustieteen maisteri		Sivumäärä 49 + 13
Työelämäohjaajat Anne-Mari Uusitalo, päiväkodin johtaja ja Marja-Liisa Svenfelt, palvelupäällikkö		
<p>Tämä opinnäytetyö on työelämälähtöinen projektiopinnäytetyö. Työn tilaajina toimivat Kokkolan varhaiskasvatuspalvelut ja vanhuspalvelut, yhteistyötahoina Kokkolan päiväkoti Kiviniitty sekä palvelutalo Kuusikumpu. Kohderyhminä olivat kuusi 5-vuotiasta lasta päiväkodilta ja 5-8 hengen ryhmä vanhuksia palvelutalolta. Opinnäytetyön tarkoituksena oli löytää uusia tapoja ylisukupolviseen kohtaamiseen runointerventioiden kautta. Projektin tavoitteena oli vahvistaa lasten ja vanhusten välistä yhteistyötä, tuoda perinnetietoutta lapsille sekä osallisuutta vanhuksille ja lapsille.</p> <p>Interventioissa käytettiin toiminnallisia menetelmiä, kuten runoja, lauluja, leikkejä sekä kädentaitoja. Kohtaamiselle ja keskustelulle annettiin aikaa ja kaikkia kannustettiin osallistumiseen. Ohjaustuokioilla runouteen ja runon kirjoittamiseen syvennyttiin kerta kerralta enemmän ja osallistujien välistä yhteistyötä lisättiin loppua kohden. Projektin tuotoksista toteutettiin näyttely, joka oli esillä Kiviniityn päiväkodilla ja Kuusikummun palvelutalolla kesän 2015 aikana. Projektin runoista tehtiin lorupussi, joka annettiin Kiviniityn päiväkodille projektin loppuksi.</p> <p>Kohderyhmien palautteen mukaan toiminta oli mukaansa tempaavaa ja lasten ja vanhusten kohtaaminen oli antoisaa. Sukupolvien välinen kohtaaminen koettiin merkittäväksi päiväkodin ja palvelutalon taholta, joten runoprojektin toteutukselle oltiin vastaanottavaisia. Henkilökunnalta saadun palautteen perusteella runous aiheena oli kiinnostava ja hyödyllinen.</p>		

Asiasanat osallisuus, runous, vuorovaikutus, varhaiskasvatuksen orientaatiot, ylisukupolvinen toiminta
--

ABSTRACT

Unit Kokkola-Pietarsaari unit	Date March 2016	Author Heini-Maaria Karttunen
Degree programme Degree Programme of Social Services		
Name of thesis THE HERRINGS OF JOY. Intergenerational Poem Project for Children and the Elderly.		
Instructor Tarja Mäkitalo, Master of Education		Pages 49 + 13
Supervisor Anne-Mari Uusitalo, Kindergarten Director and Marja-Liisa Svenfelt, Service Manager		
<p>This is a work-based project type thesis. Thesis was subscribed by Kokkola's Early Childhood Education Services and Elderly Services. Partners in cooperation were kindergarten Kiviniitty and sheltered housing Kuusikumpu. Target groups were six 5-years-old children from kindergarten Kiviniitty and a variable amount of elderly persons from Kuusikumpu. The purpose of the thesis was to find new ways of encounter between the generations through poem interventions. The aim was to strengthen the cooperation between the children and the elderly, to bring traditional knowledge to children and participation of children and the elderly.</p> <p>The interventions were carried out with functional methods and through poems, songs, plays and handicrafts. The meetings and discussion were given the time and all were encouraged to participate in them. Poetry and writing the poem was explored time and time again, and cooperation between participants was added towards the end of the functional interventions. Of the results of the project an exhibition was arranged, which was held in Kiviniitty and Kuusikumpu during the summer of 2015. Of the project's poems was made a poem bag that was given to Kindergarten Kiviniitty at the end of the project.</p> <p>According to the feedback of focus groups the action was interesting and the encounter between the children and the elderly was rewarding. The encounter between generations was seen as an important from kindergarten and sheltered housing, so the staff was receptive towards the poem project implementation. Based on feedback of employees poetry theme was interesting and valuable.</p>		

<p>Key words interaction, intergenerational activities, orientation in early childhood education, participation, poetry</p>
--

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT**

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 OPINNÄYTETYÖN RAKENNE	4
2.1 Opinnäytetyön vaiheet	4
2.2 Projektioorganisaatio ja kohderyhmä	6
3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	7
3.1 Tavoitteet lasten ja vanhusten näkökulmasta	7
3.2 Tavoitteet organisaatioiden näkökulmasta	8
3.3 Tavoitteet opinnäytetyön tekijän näkökulmasta	8
4 OPINNÄYTETYÖN TIETOPERUSTA	10
4.1 Lasten luovuuden huomioiminen varhaiskasvatuksessa	10
4.2 Lapsen osallisuus varhaiskasvatuksessa	11
4.3 Yhteistyö ja vuorovaikutus lasten ja vanhusten voimavarana	12
4.4 Kielen rikastuttaminen ja runous	14
5 PROJEKTIN TOTEUTUS JA ARVIOINTI	16
5.1 Interventioiden rakenne	17
5.2 Tutustumisinterventio, lapset	18
5.3 Tutustumisinterventio, vanhukset	20
5.4 Lastenrunot-interventio	22
5.5 Lastenlaulut-interventio	24
5.6 Runotus-interventio	25
5.7 Lopetusinterventio	29
5.8 Näyttely	31
6 OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI	34
6.1 Opinnäytetyön suunnitelman ja aikataulun arviointi	34
6.2 Tavoitteiden toteutuminen lasten ja vanhusten näkökulmasta	35
6.3 Tavoitteiden toteutuminen organisaatioiden näkökulmasta	38
6.4 Tavoitteiden toteutuminen opinnäytetyöntekijän näkökulmasta	39
7 POHDINTA	44
LÄHTEET	48
LIITTEET	
KUVIOT	
KUVIO 1. Projektin vaiheet Lööwin (2002) projektin rakennetta mukailleen	6
KUVIO 2. Nimikorujen askartelua	19
KUVIO 3. Runorotta	21
KUVIO 4. Lapset innostuivat piirtämisestä kovasti.	23
KUVIO 5. Tutut laulut saivat osallistujat mukaan laulamaan.	25
KUVIO 6. Kuvia sanasalaattiin	26

KUVIO 7. Lisää kuvia sanasalaattiin	27
KUVIO 8. Sanasalaatin lauseita	27
KUVIO 9. Parirunoilun kuvat	30
KUVIO 10. Kuvien tulkintaa pareittain	31
KUVIO 11. Näyttely Kiviniityn päiväkodilla	32
TAULUKOT	
TAULUKKO 1 Työntekijöiden palaute lasten ja vanhusten tutustumisinterventioista	39
TAULUKKO 2 Työntekijöiden palaute seuraavista interventioista	40

1 JOHDANTO

Ilon silakoita

Aamupäivän torilla

on monenmoista kojua.

Yksi kauppaa hattaroita, toinen muovirojua.

On supattavaa salaattia,

nauravaista naurista.

Maistan koreista kaikista

ja ostan,

arvaatko mitä?

Äidille onnen omenoita,

isälle ilon silakoita

itselleni riemun rusinaa,

ainakin kymmenen rasiaa!

(Karttunen 2014.)

Maamme historiassa isovanhemmilla on ollut tärkeä rooli perheiden elämässä. Suvun vanhimmat ovat olleet perinteiden ja työtapojen opettajia. Lasten ja vanhusten välinen yhteistyö on viime vuosikymmeninä vähentynyt, kun perheet asuvat entistä kauempana isovanhemmista ja luonnollista kosketusta lasten ja ikäihmisten välillä ei välttämättä ole. Yhteisöllisyys väheni pienten kyläyhteisöjen hajaannuttua, mutta edelleen sukupolvien välisellä vuorovaikutuksella on tärkeä merkitys. Ikäihmisten kautta lasten kokemus erilaisista ihmissuhteista monipuolistuu ja tämä kehittää lapsen yhteistyötaitoja ja vaikuttaa yhteisöön kuulumisen tunteeseen. Suhde isovanhempiin piirtää lapselle kuvaa omasta historiasta ja juurista. Sukupolvien välisessä suhteessa lapsi oppii ymmärtämään, miten hän itse, vanhemmat ja isovanhemmat kuuluvat sukupolvien ketjuun. (Ruoppila, Kotilainen & Vasikaniemi 1999, 343–346; Reiman-Salminen 2008,48.)

Vaikka nykypäivänä isovanhempia on eliniän pidennyttyä entistä enemmän, yhteistä aikaa voi olla paljon vähemmän kuin ennen. Perheillä on omat kiireensä ja matkat mummoloihin ovat pidentyneet varsinkin pikkulapsiperheillä. Yhä harvemmin mummolat sijaitsevat lähietäisyydellä lasten perheistä. Perherakenteiden muutokset näkyvät myös mummoloissa, tilastoja tarkasteltaessa mitä pienemmästä lapsesta puhutaan, sitä todennäköisemmin isovanhemmat asuvat erillään. (Sassi, Tarkkonen & Vaijärvi 2008, 1; Kalliomaa 2008, 43.) Näiden ajatusten pohjalta sain idea ylisukupolvisesta projektista, johon runot tulivat mukaan oman kiinnostukseni kautta. Halusin omalta osaltani olla tuottamassa ylisukupolvista toimintaa, jossa lapset ja vanhuksat kohtaisivat toisensa luontevasti mukavan toiminnan ohessa.

Kun luonteva yhteistyö lasten ja vanhusten välillä on vähentynyt, tilanteeseen on herätty ja vastattu ylisukupolvisten projektien avulla. Viime vuosina on tehty joitakin opinnäytetöitä, joiden tarkoituksena on vahvistaa yhteistoimintaa lasten ja vanhusten välillä (esim. Hahl 2014; Lehtilä 2009; Sipura 2014). Lasten ja vanhusten yhteisiä palvelutaloja on muutamia, mutta varsinainen tutkimustieto lasten ja vanhusten kohtaamisesta silti puuttuu Suomesta (Ukkonen-Mikkola 2011, 6).

Nykyään puhutaan paljon arvokkaasta vanhuudesta ja vanhustyöhön panostamisesta, mutta myös resurssien puutteesta. Positiivista henkeä voi kuitenkin ylläpitää hyvin pienilläkin asioilla, jotka eivät vie resursseja liikaa. Ilo ja tyytyväisyys vaikuttavat toimintakykyyn, ja mukava toiminta ehkäisee alakuloa. Runot tuottavat iloa ja voivat auttaa tunteiden käsittelyssä. Runot myös laajentavat lapsen sanavarastoa ja tukevat vuorovaikutusta kielen kehittymisen kautta (Hakamo 2001, 62). Lasten ja vanhusten yhteisellä projektilla saadaan onnellisuutta ja virkistystä sekä ikäihmisten että lasten arkeen. Tämä työ on tukemassa vanhusten ja lasten välistä vuorovaikutusta toiminnallisilla keinoilla.

Opinnäytetyö on toiminnallinen projektiopinnäytetyö, joka koostuu toiminnallisesta osuudesta eli runoprojektista ja loppuraportista. Projekti toteutettiin varhaiskasvatuksen ja vanhustyön parissa keväällä 2015 aikana. Opinnäytetyön tilaajina olivat Kokkolan kaupungin varhaiskasvatustoimi sekä vanhuspalvelut. Projektin tarkoituksena oli löytää uusia tapoja ylisukupolviseen kohtaamiseen, kokeilun kohteena olivat runouteen liittyvät interventiot. Projektin tavoitteena oli vahvistaa lasten ja vanhusten välistä yhteistyötä, tuoda perinnetietoutta lapsille sekä osallisuutta vanhuksille ja lapsille.

Projekti toteutettiin interventioina Kiviniityn päiväkodin ja Kuusikummun palvelutalon kanssa. Interventiot olivat sisällöltään viisivuotiaiden lasten ikä- ja kehitystason mukaisia, mutta samalla myös vanhuksille mielekästä. Toiminta koostui yhteisistä hetkistä, joiden aikana lapset ja vanhukset tutustuivat runouteen ja kokeilivat itsekin runoilua, lauloivat ja leikkivät. Tuokioiden materiaalista koostettiin näyttely, jonka kautta Kiviniityn ja Kuusikummun työntekijät ja vierailijat voivat tutustua käytettyihin menetelmiin ja nauttia projektin tuloksista. Valmista näyttelyä olisi helppo lähteä viemään eteenpäin ja näin levittää tietoa projektista.

2 OPINNÄYTETYÖN RAKENNE

Tässä luvussa käsitellään opinnäytetyön vaiheet Lööwin (2002) projektirakennetta mukailleen sekä esitellään projektiorganisaatio.

2.1 Opinnäytetyön vaiheet

Alustava idea opinnäytetyöprojektille syntyi syksyllä 2013, mutta se vaati paljon työstämistä keväällä 2014 ja aina projektin alkuun saakka. Koska minulla on vahva kiinnostus varhaiskasvatukseen, oli selvää, että opinnäytetyö tulee kohdistumaan alle kouluikäisiin lapsiin. Runous on aina kiehtonut ja ollut osa minua. Siitä on ollut apua tunteiden käsittelyssä ja iloa lasten kanssa toimiessa. Runoudesta on ollut apua tunteiden käsittelyssä ja iloa lasten kanssa toimiessa. Lapset pitävät sanoilla leikittelystä ja ovat siinä taitavia, siksi oli hyvä syventää osaamista kyseisestä aiheesta opinnäytetyön aiheen kautta. Projekti-idea muokkautui koko ajan, ja kevään 2014 alussa tuli opettajalta ehdotus vanhusten mukaan ottamisesta. Tartuin innolla ideaan, koska näen ylisukupolvisen toiminnan tärkeänä.

Keväällä 2014 oli projektiehdotuksen esittäminen koululla ja idean työstämistä tulleen palautteen mukaan. Ylisukupolvinen toiminta toi projektiin kehittämisen näkökulmaa. Syksyllä 2014 olin puhelinyhteydessä varhaiskasvatuksen ja vanhustyön johtajiin, ja työn tilaajina toimivat Kiviniityn päiväkotitoiminta ja Kuusikummun palvelutalo. Keväällä 2015 pidimme palaveria tilaajaorganisaatioiden johtajien kanssa, jolloin esittelin tarkemmin projektia, mietimme tiloja, aikatauluja sekä osallistujakokoonpanoja.

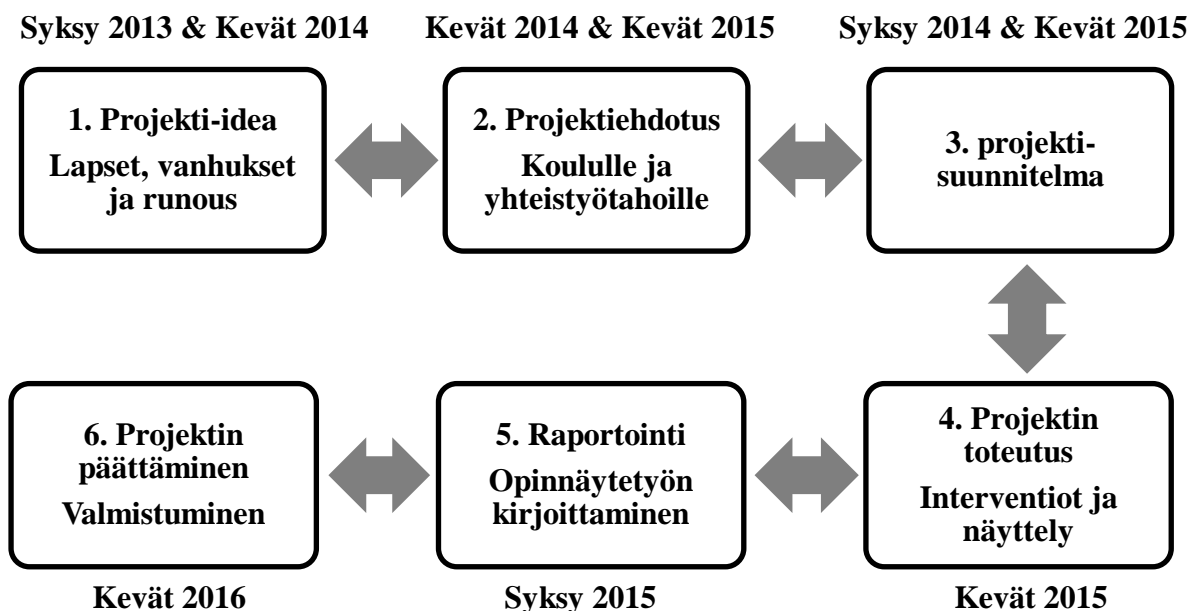
Projektisuunnitelman laatiminen edellytti ammattikirjallisuuteen perehtymistä ja huomasin, että lasten ja vanhusten yhteistyöstä on hyvin vähän materiaalia. Tämä vahvisti entisestään tunnetta siitä, että tällainen projekti on merkityksellinen. Kirjoitin projektisuunnitelmaa syksyllä 2014 ja keväällä 2015. Suunnitelma edistyi hitaasti ja lopussa tuli kiire saada suunnitelma valmiiksi, jotta ehtisin saada tutkimusluvut projektiin ennen sovittua aloituspäivää. Suunnitelma oli valmis maaliskuussa, ja tutkimusluvut tulivat kaupungilta viikkoa ennen interventioiden aloitusta.

Projektisuunnitelma sisälsi projektin toteutussuunnitelman eli tavoitteet, aikataulun ja tehtäväluettelon. Siinä avattiin myös projektin taustalla olevaa tietoperustaa ja tärkeimpiä käsitteitä sekä esiteltiin yhteistyötahot ja projektiryhmät. Projektisuunnitelma muokkautui prosessin edetessä, kun ajatukset ja toteutustavat vaihtuivat uusien ideoiden myötä. Interventioiden kirjaaminen suunnitelmaan oli aika suurpiirteistä. Projektin aikana interventioiden sisältö hieman muokkautui sen perusteella, millainen sisältö sopi projektin kohderyhmille.

Projekti toteutettiin kolmen viikon aikana huhtikuussa 2015. Siihen kuului kuusi interventiota eli toiminnallista tuokiota. Viidennessä luvussa avataan tarkemmin interventioiden kulkua ja toteutusta. Projektin aikana ja sen jälkeen pidin oppimispäiväkirjaa, johon kirjasin kunkin intervention etenemisen ja onnistumisen sekä seuraavassa interventiossa huomioon otettavat seikat.

Interventiot loppuivat huhtikuun lopulla, ja projekti päättyi kevätkesällä 2015 näyttelyyn, joka järjestettiin sekä Kiviniityn että Kuusikummun tiloissa. Näyttelyä ei mainita projektisuunnitelmassa, koska idea siitä tuli vasta projektin edetessä, osallistujien hienojen tuotosien innoittamana. Projektin jälkeen oli edessä raportin kirjoittaminen syksyn 2015 aikana. Marraskuussa projektiopinnäytetyö esitettiin keskeneräisenä opinnäytetyöseminaarissa, jonka jälkeen raporttia vielä täydennettiin ja viimeisteltiin. Projekti päättyi kokonaisuudessaan opinnäytetyön julkaisemisen jälkeen.

Opinnäytetyön prosessissa toteutui Lööwin (2002, 17) kuvaama projektimuotoinen työkentelytapa. Työllä on tilaaja, projekti on laajuudeltaan sekä kestoltaan rajattu ja sillä on toimenpidesuunnitelma. Projektilla on myös selkeä tavoite ja dokumentointia on tehty koko projektin ajan, mikä on helpottanut raportin kirjoittamista. Seuraavassa kuviossa (KUVIO 1) havainnollistetaan projektin etenemistä Lööwin (2002, 21) projektirakennetta hyödyntäen. Kuvion molempaan suuntaan osoittavat nuolet kuvastavat projektin elävyyttä: useita prosesseja oli käynnissä samaan aikaan ja liikkumista eri vaiheiden välillä tapahtui koko ajan.

KUVIO 1. Projektin vaiheet Lööwin (2002, 21) projektin rakennetta mukaillen

2.2 Projektioorganisaatio ja kohderyhmä

Projektioorganisaatioon kuului Kokkolan varhaiskasvatustoiminnan koordinaattori, Kiviniityn päiväkodin johtaja, Kokkolan vanhuspalvelutoiminnan esimies, Kuusikummun palvelutalon johtaja sekä ohjaava opettaja. Opinnäytetyön projektipäällikkönä oli sosionomiopiskelija Heini-Maaria Karttunen.

Kiviniityn päiväkoti ja Kuusikummun palvelutalo osallistuivat projektiin. Kohderyhmään kuului kuusi lasta viisivuotiaiden ryhmistä sekä vaihteleva kokoonpano vanhuksia Kuusikummusta. Interventioissa oli mukana aina yksi päiväkodin työntekijöistä, joskus myös palvelutalon työntekijä osallistui. Yhteistyö tilaajatahojen kanssa jatkui projektin päätyttyä näyttelyn muodossa.

Kiviniityn päiväkoti ja Kuusikummun palvelutalo olivat luontevat valinnat yhteistyöorganisaatioiksi, koska Kiviniitty ja Kuusikumpu sijaitsevat hyvin lähellä, mikä helpottaa lasten ja vanhusten kohtaamista myös jatkossa. Työharjoitteluni kautta Kiviniityn päiväkoti oli tullut tutuksi jo aiemmin, ja myös Kuusikummissa vierailin ennen projektia.

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyön tarkoituksena on löytää uusia tapoja ylisukupolviseen kohtaamiseen interventioiden kautta. Se toteutettiin ylisukupolvisena runoprojektina Kiviniityn päiväkodin ja Kuusikummun palvelutalon kanssa. Projektin tavoitteena on vahvistaa lasten ja vanhusten välistä yhteistyötä, tuoda perinnetietoutta lapsille sekä osallisuutta vanhuksille ja lapsille. Tavoitetaulukko löytyy opinnäytetyön liitteenä olevasta projektisuunnitelmasta (LIITE 2). Tässä luvussa avataan tavoitteet, jotka ovat jaettu toiminnallisiin tavoitteisiin, oppimistavoitteisiin ja tulostavoitteisiin.

3.1 Tavoitteet lasten ja vanhusten näkökulmasta

Toiminnallisina tavoitteina kohderyhmien osalta ovat ryhmätoimintaan osallistuminen ja esteettisen orientaation esiin tuominen. Ryhmätoimintaan osallistuminen saa aikaan kuulaksi tulemisen tunteen ja turvallisen ilmapiirin vallitessa jokainen saa tuoda ajatuksiaan esiin. Toiminnan suunnittelussa piti huomioida sekä lapsi- että vanhuslähtöisyys. Lasten ikä- ja kehitystasoa vastaava toiminta on lapsille mielekäästä, mutta samalla toiminnan tulee olla tarpeeksi kiinnostavaa myös vanhuksille. Esteettisyyden esiin tuominen arjessa on tärkeää hyvinvoinnille, ja runot ovat yksi hyvä esimerkki siitä. Runojen avulla voi peilata tunteitaan, ihastella elämän ihmeitä ja tuoda ajatuksiaan esiin monipuolisesti.

Oppimistavoitteina ovat ryhmätaitojen parantuminen, itseluottamuksen lisääntyminen, perinnetietous ja tapakasvatus. Ryhmässä oppii oman vuoron odottamista ja toisten huomiointia. Ylisukupolvisessa ryhmässä tulee myös tapakasvatusta, kun lapsille opetetaan, miten vanhusten seurassa käyttäytyään. Myös kielenkäyttöön tulee kiinnittää huomiota ylisukupolvisessa ryhmässä, sillä esimerkiksi kaikki vanukset eivät kuule kunnolla tai eivät saa selvää epäselvästä puheesta. Toisten kuuntelemiseen pitää hiljentyä ja keskittyä, kun koolla on iso ryhmä eri-ikäisiä henkilöitä. Itseluottamus lisääntyy ryhmään kuulumisen ja positiivisen palautteen kautta. Perinnetietoutta voidaan vaihtaa molemmin puolin. Vanhojen lorujen ja laulujen avulla lapset saavat tietoa menneistä ajoista, kun taas uusien runojen ja laulujen kautta vanukset saavat kosketuksen tämän päivän lasten elämään.

Tulostavoitteina lasten ja vanhusten kohdalla ovat itse tehty runo ja onnistumisen kokemukset ryhmässä. Koska runo voi olla minkäläinen vain, uskon jokaisen osaavan kirjoittaa runoja, kunhan vain saa siihen rohkaisua. Onnistumisen kokemukset vahvistavat positivistista minäkuvaa ja itsetuntoa.

3.2 Tavoitteet organisaatioiden näkökulmasta

Toiminnallisena tavoitteena organisaatioille on lasten ja vanhusten yhteistyön tukeminen. Ylisukupolvisen toiminnan järjestäminen on tärkeää nykyään, kun luontaista kanssakäymistä eri-ikäisten kesken ei ole niin paljon kuin ennen. Luontevia paikkoja lasten ja vanhusten kohtaamiseen on vähän, varsinkin palvelutaloissa tai vanhainkodeissa asuville vanhuksille. Siksi oli mielekäästä tuoda lapset palvelutaloon, koska heidän on helpompi sinne siirtyä päiväkodilta.

Organisaatioiden oppimistavoitteina ovat ylisukupolvisuuden merkityksen ymmärtäminen ja huomioiminen, sekä taiteiden käyttö arjessa. Varhaiskasvatuksessa käytetään taiteita monin tavoin, sanataiteet ovat varsinkin viisivuotiaiden kanssa käytössä, mutta niitä ei koskaan tuoda liikaa esiin.

Tulostavoitteena organisaatioille on uusi toimintatapa yhteistyön ja luovuuden edistämiseen. Runot ja lorut ovat vahva osa suomalaista kulttuuria, niistä on apua kielenkehitykseen ja ne tuottavat iloa. Runoprojekti on totutusta poikkeava lasten ja vanhusten yhteistyön muoto, johon voi sisällyttää runojen ja lorujen lisäksi lauluja, leikkejä ja kuvallista ilmaisua. Uusi toimintatapa tulee organisaatioille tutuksi näyttelyn kautta, johon kootaan tuokioiden materiaalit ja tuotokset.

3.3 Tavoitteet opinnäytetyön tekijän näkökulmasta

Toiminnallisina tavoitteina opinnäytetyön tekijälle ovat verkostojen luominen ja projektinhallinta. Nykypäivän työelämässä verkostoilla on vahva rooli, joten verkostoitumistaitoja arvostetaan ja niitä tarvitaan jokaisessa työtehtävässä. Projekteista sekä verkostojen luomisesta on tekijällä entuudestaan hyvin vähän kokemusta, joten oppimista siinä on paljon.

Oppimistavoitteina ovat sosionomin (AMK) kompetenssien sisäistäminen, varhaiskasvatusosaamisen vahvistuminen, ryhmänohjaustaitojen paraneminen ja itseluottamuksen lisääntyminen. Sosionomin (AMK) kompetenssien osa-alueita on kuusi, ja jokaiselle osa-alueelle on määritetty omat varhaiskasvatuskompetenssit. Projektin teko vaatii panostusta, oman mukavuusalueen ylittämistä ja rohkeutta. Onnistumisten ja hyvän palautteen kautta itseluottamus ja rohkeus vahvistuvat.

Tulostavoitteena on valmis opinnäytetyö ja sosionomin (AMK) tutkinnon suorittaminen. Sosionomin (AMK) koulutus on laajuudeltaan 210 opintopistettä. Tästä 60 opintopistettä on varhaiskasvatusopintoja, mukaan lukien 15 opintopisteen laajuinen varhaiskasvatukseen suuntaava opinnäytetyö. Koulutuksessa korostuvat pedagoginen ja sosiaalinen osaaminen eli sosiaalipedagoginen työtote. Varhaiskasvatuksen parissa työskennellessä tarvitaan sosiaalipedagogista työtote ja varhaiskasvatuksen kokonaisvaltaista tuntemista. Opinnäytetyöprojektin avulla voidaan vahvistaa varhaiskasvatusosaamista ja sisäistää sosionomin (AMK) kompetenssit.

4 OPINNÄYTETYÖN TIETOPERUSTA

Tässä luvussa avataan opinnäytetyön kannalta oleellista tietoperustaa. Tietoperustassa käsitellään luovuuden huomioimista varhaiskasvatuksessa, osallisuutta ja vuorovaikutusta, yhteistyötä lasten ja vanhusten voimavarana sekä kielen rikastuttamista ja runoutta.

4.1 Lasten luovuuden huomioiminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatus on pienten, alle kouluikäisten lasten kanssa tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lapsen kehittymistä, kasvua ja oppimista. Varhaiskasvatuksen keskeinen voimavara on ammattitaitoinen henkilöstö, mutta myös lapsen omaehtoiselle leikille annetaan suuri merkitys. Varhaiskasvatuksessa painotetaan lapsuuden itseisarvoa, lapsuuden vaalimista ja lapsen ihmisenä kasvamiseen ohjaamista. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on kokonaisvaltaisesti hyvinvoiva lapsi, joka kokee iloa ja toimimisen vapautta turvallisessa ympäristössä. (Stakes 2005, 11, 13, 15.)

Suomessa vuonna 1991 voimaan astuneessa YK:n lasten oikeuksien sopimuksen 31. artiklassa todetaan seuraavasti:

1. Sopimusvaltiot tunnustavat lapsen oikeuden lepoon ja vapaa-aikaan, hänen ikänsä mukaiseen leikkimiseen ja virkistystoimintaan sekä vapaaseen osallistumiseen kulttuurielämään ja taiteisiin.
2. Sopimusvaltiot kunnioittavat ja edistävät lapsen oikeutta osallistua kaikkien kulttuuri- ja taide-elämään ja kannustavat sopivien ja yhtäläisten mahdollisuuksien tarjoamista kulttuuri-, taide-, virkistys- ja vapaa-ajantoimintoihin. (Suomen Unicef 2006.)

Vastuu lasten oikeuksien toteutumisesta on aikuisilla, etenkin lasten parissa työskentelevillä ja muilla varhaiskasvatuksen ammattilaisilla. Varhaiskasvattaja toteuttaa päivähoidon taiteellista, esteettistä ja kulttuurista kasvatusta. Se käsittää kuvataiteen, liikunnan, musiikin, sanataiteen, käsityön sekä draamakasvatuksen ja läpäisee kaikkea päivähoidon hoito- ja kasvatustoimintaa. Esteettinen orientaatio on monitahoinen ja avautuu luomisen, kuvittelun, havaitsemisen, kuuntelemisen, tuntemisen ja intuition avulla. Se kattaa kaiken taiteellisen toiminnan ja taidekasvatuksen, mitä varhaiskasvatuksen piirissä toteutetaan. Kasvattaja luo lapselle esteettisten kokemusten mahdollisuudet sekä tukee lapsen herkkiä aisteja

ja kykyä intensiiviseen läsnäoloon. (Ruokonen, Rusanen & Välimäki 2009, 10; Stakes 2005, 13, 28.)

Luovuus on kykyä ja rohkeutta toteuttaa itseään, luoda jotain uutta omalla tavallaan. Luovuus kukoistaa rauhallisessa ja turvallisessa ilmapiirissä, jossa kannustetaan yrittämiseen ja rohkeuteen. Rauhallisuuden ohella myös huumorilla ja naurulla on tärkeä rooli luovuuden lisääntymisessä, ne lisäävät luovuuden tarvitsemaa vapautta ja leikillisyyttä. On vaikea luoda mitään ainutlaatuista, jos joutuu pelkäämään virheiden tekoa. (Komi 2012, 18–20.)

Tässä projektissa luovaa toimintaa mahdollistettiin hankkimalla paljon erilaista materiaalia, kuten kuvia, värikyniä, erilaisia runoja ja lauluja. Lasten ja vanhusten osallisuutta tuettiin kuuntelemalla heidän mielipiteitään ja kaikkia kannustettiin osallistumaan yhteiseen tekemiseen ja keskusteluun. Toiminnan suunnitteluun toi haastetta se, että sen tuli olla niin lasten kehitystasolle kuin vanhuksillekin sopivaa ja mielekästä.

4.2 Lapsen osallisuus varhaiskasvatuksessa

Uudessa varhaiskasvatuslaissa (Laki lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta 580/2015) säädetään lasten osallisuudesta ja vaikuttamisesta. Lapsen mielipide on selvitetävää ja otettava huomioon, kun varhaiskasvatusta suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan. Mielipiteen ja toivomusten huomioinnin tulee tapahtua lapsen iän ja kehityksen edellyttämällä tavalla. Osallisuuden kautta lapsi saa ottaa vastuuta ja osallistua päätöksentekoon. Lasten keksimien ideoiden toteuttaminen synnyttää innostusta ja sitoutumista toimintaan. Lapselle tulee halu olla osa ryhmää, kun hänenkin mielipidettään kuullaan. Toiminnan suunnittelun kautta kehittyvä taito ottaa huomioon myös toisten toiveet ja näkemykset. Lapsen kokemus siitä, että häntä kuunnellaan ja hänen mielipiteillään on vaikutusta, ehkäisee syrjäytymistä. Lasten osallisuutta voidaan lisätä tukemalla lapsen ominaisia toimintamuotoja leikkimistä, liikkumista, tutkimista ja taidetta. Esimerkiksi lasten leikkivalinnat, käytettävät välineet ja leikkikaverin valitseminen ovat osa lasten päätöksentekoa. (Finlex 580/2015; Komi 2013, 20–21; Venninen, Leinonen & Ojala 2010.)

Lasten osallisuus on aikuisten kanssa yhteistä toimintaa, jossa kumpikin osapuoli puhuu oman persoonansa kautta. Lapsella on oikeus ilmaista ajatuksiaan, sekä kokea, että muut

nauttivat hänen läheisyydestään ja pitävät hänen kokemuksiaan merkityksellisinä. Osallisuus rakentuu sille kokemukselle, että on merkityksellinen ja tärkeä omana itsenään. Lapsi saa aikuiselta palautetta, jonka perusteella hän voi hahmottaa oman osallisuutensa rajoja. Näin lapsi kasvaa yhteisönsä jäseneksi ja on osallisena sen muutoksissa. (Stakes 2005, 17; Venninen ym. 2010.)

Varhaiskasvattaja voi vahvistaa lapsen osallisuutta monin tavoin olemalla itse henkisesti läsnä ja kohtaamalla lapsi aidosti. Varhaiskasvattajan työhön kuuluu sitoutuneisuus, herkkyys ja kyky reagoida lapsen tarpeisiin ja tunteisiin. Näin kasvattaja mahdollistaa lasten ja aikuisten yhteisössä hyvän ilmapiirin, jossa lapset kokevat osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta. Kasvattaja välittää lapsille aiempien sukupolvien kokemuksia ja kulttuuriperintöä yhteisessä toiminnassa ja ympäristön avulla. (Stakes 2005, 16–18; Venninen ym. 2010.)

Päiväkoti on tila, jossa kohtaamiset ja suhteet ympäröivään maailmaan luovat lapsen kulttuurista ja paikallista identiteettiä. Lapset myös itse omalla toimillaan luovat omaa kulttuuriaan ja muokkaavat omia ympäristöjään, jos siihen annetaan mahdollisuus luovuuden kautta. Tätä kautta lapset oppivat vaikuttamaan ja osallistumaan, kasvavat ihmisenä mutta myös yhteisön jäsenenä. Yhteisössä, jossa luovuutta edistetään, syntyy henkinen voima, jossa tradition kokemus ja viisaus yhdistyvät uuteen yhteisölliseen kulttuuriin. (Ruokonen ym. 2009, 5.)

Osallisuus on yksi tämän projektin kantavista teemoista niin lasten kuin vanhustenkin kohdalla. Osallisuuden huomioiminen näkyi toiminnan suunnittelussa, tilan valinnassa ja ohjaajan toiminnassa. Toiminta suunniteltiin niin, että osallistujat voivat vaikuttaa sisältöön ja olivat joka tilanteessa toiminnan keskiössä. Kokoontumistilana toimi Kuusikummun palvelutalon ruokailusali. Tila oli tarpeeksi iso, joten kaikki mahtuivat hyvin mukaan, ja vanhuksikin pääsivät osallistumaan, kun toiminta tapahtui saman talon sisällä. Toiminnassa pyrittiin huomioimaan jokainen osallistuja henkilökohtaisesti ja heitä kuunnellen.

4.3 Yhteistyö ja vuorovaikutus lasten ja vanhusten voimavarana

Sukupolvien välinen yhteistyö on merkityksellistä kaikille osapuolille. Lapsille, joiden omat isovanhemmat eivät ole läsnä arjessa, vuorovaikutus perheeseen kuulumattoman iäk-

kään ihmisen kanssa on tärkeää. Lapsi saa monipuolisen kuvan vanhuudesta ja yhteistyö voi vaikuttaa positiivisesti lapsen asenteisiin ja käsityksiin. Lapsen kanssa toimiessaan aikuinen saa uudelleen kosketuksen lapsuuden leikin ja mielikuvituksen maailmaan. Vanhempi sukupolvi saa mahdollisuuden jakaa tietoa ja taitoa, sekä vastavuoroisesti voi oppia lapselta uusia asioita. Leikki, huumori ja ilo sekä lapselta saatu välitön palaute vahvistavat ikääntyvien hyvinvointia ja elämänuskoa. Itsensä merkitykselliseksi tunteminen tukee sekä lapsen että vanhuksen itsetuntoa. Tällaisia vaikutuksia lasten ja vanhusten välisestä yhteistyöstä on havaittu viime vuosina myös Jyväskylässä ja Lahdessa. Jyväskylässä toimiva päiväkotiki Sateenkaari tekee viikoittain yhteistyötä Lutakon lähipalvelutalon vanhusten kanssa, Lahdessa taas toimii lasten ja vanhusten yhteinen palvelutalo Taavintalo. Molemmissa kunnissa lapset ja vanhukset ulkoilevat, laulavat, leikkivät, viettävät juhlia yhdessä sekä opettavat toisilleen omaa kulttuuriaan. (Kalliomaa 2008, 44; Ruoppila ym. 1999, 344–346; Lääperi 2012, 21–23; Ukkonen-Mikkola 2011, 131–138.)

Ikäihmiset haluavat tutustuttaa nuorempia sukupolvia menneen elämäntavan piirteisiin, minkä vuoksi muistelu lisääntyy ja muuttuu iän myötä entistä merkityksellisemmäksi. Muistojen välittämällä pyritään jatkuvuuden turvaamiseen. Kertojalle merkityksellinen, arkinenkin elämänmuoto, on inhimillisenä historiana saatettava nuorempien tietoisuuteen. Menneen elämän perinteistäminen kasvattaa sen arvoa ja merkitystä. Muistellessa menneisyys ja nykyisyys punoutuvat toisiinsa. (Korkiakangas 2002, 176.)

Ukkonen-Mikkola (2011, 138) toteaa tutkimuksessaan, että ollessaan vuorovaikutuksessa vanhemman sukupolven kanssa lapset oppivat elämäntapaajattelua: ensin ollaan lapsia, sitten aikuisia ja vanhuksia. Tutkimukseen osallistuneet vanhukset suhtautuivat lapsiin varauksetta ja myönteisesti. Lapsen ei tarvinnut suorittaa tai tehdä mitään ansaitakseen vanhuksen hymyn ja arvostuksen. Lapset toivat iloa vanhusten päiviin ja saivat kokea itsensä tärkeiksi. Myös Kalliomaa (2008, 44–45) tuo esiin näitä samoja asioita: lapsi tuntee yhteisöllistä turvaa, kun hän saa aikaa ja kohtaamista aikuisilta isovanhemmilta. Kosketus isovanhempiin opettaa lapselle elämänkulun ja historian ymmärtämistä. Myös isovanhemmat voivat saada lasten seurassa uusia näkökulmia oman historiansa käsittelyyn.

Projektin avulla haluttiin tuottaa lapsille ja vanhuksille positiivinen kokemus kohtaamisesta ja yhteistyöstä. Kaikilla projektiin osallistuvilla lapsilla ei ole paljon aikaisempaa kokemusta vanhuksista, joten ylisukupolvinen toiminta voi olla heille hyvin opettavaista. Luot-

tamuksen syntyminen osallistujien kesken ja avoimen ilmapiirin ylläpitäminen oli yksi ryhmän ohjaajan tärkeimmistä tehtävistä tuokioilla.

4.4 Kielen rikastuttaminen ja runous

Kokkolan varhaiskasvatussuunnitelmassa (2010) korostetaan kielen merkitystä varhaiskasvatuksessa ja tuodaan esiin sen tärkeys lapsen kehityksessä. Kieli ja vuorovaikutus läpäisevät kaikki varhaiskasvatuksen orientaatiot. Kielen käyttö eli puhuminen, kuunteleminen, kirjoittaminen ja lukeminen auttavat lasta sosiaalisessa vuorovaikutuksessa sekä ajatusten ja tunteiden julkituomisessa. Kieli tukee lapsen ajattelutoimintojen ja kommunikaation kehittymistä ja luo perustaa oppimisvalmiuksille. Lapsi tarvitsee kieltä kaikessa toiminnassaan ja aktiivisen opettelun lisäksi kieli kehittyy leikkiessä, liikkuesssa, tutkiessa sekä taiteellisen ilmaisemisen kautta. Lapsen luonteenomainen tapa kokeilla, tutkia ja etsiä tietoa on perustana oppimiskokemuksille. Arkipäivän tilanteet, joissa lapsi saa osallistua kyselemällä, kokeilemalla ja omia ratkaisuja tehden, ovat pohja yleiselle oppimiselle ja hyvinvoinnille. (Kokkola 2010; Stakes 2005, 19–20.)

Lapset pitävät luontaisesti sanoilla leikittelystä. Riimittelyn ja hassujen merkityksettömien sanojen kautta lapsi kiinnittää huomiota sanojen merkityksestä kielen muotoon ja näin kielellisen tietoisuuden alue harjaantuu. Itse keksityt tarinat ja luova toiminta valmiiden tarinoiden pohjalta kasvattavat itseluottamusta ja kannustavat jatkuvaan itseilmaisuuksiin. Kirjallisuuden eri lajien on hyvä kuulua lapsen maailmaan jo pienestä lähtien. (Stakes 2005, 19.)

Runojen kieli tarttuu lapsen mieleen värikkyytensä ja vaihtelevuutensa ansiosta. Runot kehittävät kielen tajua ja laajentavat sanavarastoa. Riimittely ja loruleikit lisäävät kielellisiä oivalluksia, edistävät lukemisen valmiuksia, kehittävät keskittymiskykyä sekä muistia ja viihdyttävät. Ne tukevat vuorovaikutusta, kehittävät mielikuvitusta ja lisäävät luovaa kielen käyttöä. (Hakamo 2001, 62.)

Kirjallisuuden monipuolinen käyttö rikastuttaa kieltä ja kulttuuria. Runouden avulla voi tulkita maailmaa värikkäästi, sanoittaa omia tuntemuksia ja leikitellä kielellä. Runon kielessä voi olla myös outoja sanoja, joiden merkitystä pohtimalla voi saada hyviä keskusteluaikaa. Projektissa osallistujia kannustettiin ja rohkaistettiin käyttämään kieltä monipuoli-

sesti ja kokeilemaan runoilua ennakkoluulottomasti. Kaikki runot ja riimitelyt huomioitiin, ja jokaiselle pyrittiin takaamaan positiivisia osallistumiskokemuksia. Runojen tulkinnassa käytettiin apuna kuvia, piirtämistä ja laulamista.

5 PROJEKTIN TOTEUTUS JA ARVIOINTI

Tässä luvussa esitellään projektin toteutusta, avataan interventioiden rakennetta ja sisältöä sekä arvioidaan toteutuksen onnistumista. Tämä opinnäytetyö on toteutettu toiminnallisena projektina eli kuutena runouteen liittyvänä interventiona: tutustumisinterventiot lasten ja vanhusten kanssa, lastenrunot-, lastenlaulut-, runotus- ja lopetusinterventio. Interventioiden pohjalta tehtiin projektista näyttely, joka oli esillä Kiviniityn päiväkodilla ja Kuusikummun palvelutalolla kesällä 2015. Näyttelyn tarkoituksena oli levittää tietoa projektista ja antaa vinkkejä työntekijöiden käyttöön.

Ensimmäinen interventio toteutettiin Kiviniityn päiväkodilla, muut Kuusikummun palvelutalolla. Interventioissa oli mukana aina yksi päiväkodin työntekijä ja toisinaan myös Kuusikummun työntekijä. Työntekijät olivat tarkkailijan roolissa, he täyttivät arviointilomakkeen (LIITE 7) ja antoivat tuokion lopuksi palautetta. He myös avustivat tarvittaessa ja osallistuivat toimintaan kanssamme. Suunnittelu- ja ohjausvastuu oli kuitenkin minulla projektin vetäjänä. Projektin lopussa pyydettiin palautetta myös vanhemmilta (LIITE 8). Palautteen avulla haluttiin selvittää, näkivätkö he tärkeänä ylisukupolvisen toiminnan ja runoilun, oliko lapsi puhunut kertonut kotona ja onko runous tuttua jo kotoa. Takaisin tuli kolme vastausta vanhemmilta, projekti oli koettu tärkeäksi niin lapsen kuin vanhemmankin taholta ja aihevalinta oli onnistunut. Vanhempien palautteet käsitellään tarkemmin luvussa 6.2 Tavoitteiden toteutuminen lasten ja vanhusten näkökulmasta.

Ennen interventioita toimitettiin päiväkodin työntekijöiden kautta tiedotuskirjeet lasten vanhemmille (LIITE 5). Kirjeessä kerrottiin projektin pääpiirteistä ja kysyttiin vanhempien lupaa lapsensa kuvaamiselle, videoimiselle sekä äänen nauhoittamiselle. Vanhusten kanssa pidettävässä aloitustuokiassa kysyttiin vanhuksilta samat luvat heidän dokumentoimiseensa. Kuusikummun työntekijöille oli annettu kirjeitä vanhuksille jaettavaksi (LIITE 6), mutta niitä ei ollut jaettu, koska osallistujakokoonpano muuttui joka kerralla. Koska kaikki vanhemmat ja osallistujat antoivat dokumentoimiseen luvan, kaikki interventiot, ensimmäistä lukuun ottamatta, nauhoitettiin nauhurille ja äänite purettiin litteroimalla. Työntekijät myös valokuvasivat tuokioita kameralla.

Litterointi on kvalitatiivisen tutkimusaineiston käsittelytapa, jossa puheaineisto saatetaan kirjoitettuun muotoon. Litterointi voidaan tehdä eri tavoin riippuen siitä, miten tarkasti puhuttu teksti halutaan tallentaa. Literaatiotason valitseminen riippuu tutkimustehtävästä ja tekstin jatkokäytöstä. Referoivassa litteroinnissa äänite puretaan suurpiirteisesti muistiinpanoiksi, vain satunnaisia suoria lainauksia tallentaen. Peruslitteroinnissa puhe kirjataan sanatarkasti puhekielellä, mutta siitä jätetään täytesanat, keskenjääneet tavut ja yksittäiset äännähdykset pois. (Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto 2015.) Näitä kahta litteroinnin tasoa käytettiin vapaasti, interventiossa äänitetyltä nauhalta kirjattiin ylös lasten ja vanhusten väliset keskustelut sekä muutkin huomiot, jotka nauhalta nousivat. Koska puhujia oli useita yhtä aikaa, sanatarkka litterointi ei ollut mahdollista. Äänityksen ja litteroinnin avulla pystyi elämään tilanteet uudelleen, arvioida omaa toimintaa ja tekemään huomioita osallistujista, jos ei ollut kaikkia keskusteluja ehtinyt aktiivisesti huomioida interventioiden aikana.

5.1 Interventioiden rakenne

Projektin interventioiden tarkoituksena oli tuoda lapset ja vanhukset yhteen loruilun, kuvataiteen ja itseilmaisun pariin. Myös kulttuurinen näkökulma oli tärkeä, ja mikä onkaan sen parempi ryhmä kulttuurin siirtämiseen kuin ylisukupolvinen lapsi-vanhusryhmä. Koska toiminnan piti olla sekä lapsille että vanhuksille sopivaa, tuokioissa yhdisteltiin monia erilaisia toiminnallisia menetelmiä. Tuokioissa kuvitettiin runoja, runoiltiin kuvien pohjalta ja laulettiin perinteisiä sekä uudempia lauluja. Laulut löytyivät internetistä ja osa runoista oli itse kirjoittamiani, osa etsitty runokirjoista. Muut tarvikkeet, kuten valokuvat ja postikortit, olivat aiemmin teettämiäni tai ostamiani.

Kaikissa interventioissa käytettiin samankaltaista rakennetta, johon sisältyi aloitus, toiminta ja lopetus. Samankaltaisena säilyvä kaava tuo turvallisuuden tunteen ja helpottaa osallistumista. Interventiot alkoivat aina ryhmien kokoon saattamisella; vanhukset tulivat tiputellen omaan tahtiinsa, lapset kävelivät päiväkodilta palvelutalolle hoitajansa johdolla. Toiminta alkoi nimileikillä, jossa jokainen vuorollaan kertoi oman nimensä ja sen lisäksi jonkin asian itsestään. Näin osallistujat oppivat toistensa nimet ja tuntemaan paremmin toisiaan. Toiminta pidettiin väljänä, keskustelulle oli hyvin aikaa. Varsinkin alussa lasten ja vanhusten välinen keskustelu oli omiaan purkamaan jännityksiä ja luomaan luottamuksellista, turvallista ilmapiiriä.

Aloitusvaiheesta siirryttiin luontevasti toimintavaiheeseen. Toimintavaiheen sisältö vaihteli jokaisella interventiolla asetettujen tavoitteiden mukaan. Ryhmän ohjaajana kuuntelin osallistujien ja tarkkailijoiden mielipiteitä, seuraavaa interventiota suunnitellessani otin huomioon saamani palautteen ja tekemäni havainnot ryhmästä. Alussa lapset ja vanhukset istuivat enemmän omiensa parissa, tuokioiden edetessä istumapaikkoja sekoiteltiin sekä toimintaa suunniteltiin niin, että lasten ja vanhusten yhteistyö vahvistui luontevasti kerta kerralta.

Lopetusvaiheessa laulettiin loppulaulu, joka oli sama Loppuleija-laulu joka kerta. Jos aikaa oli riittävästi, annettiin osallistujille vapaata keskusteluaikaa ennen loppulaulua. Keskustelujen tarkoituksena oli voimistaa lasten ja vanhusten välistä yhteyttä, mikä oli yhtenä runo-projektin tavoitteena. Laulun jälkeen osallistujat kertoivat mielipiteitä tuokiosta, sekä saivat sanoa ehdotuksia seuraavan kerran ohjelmaksi. Lopuksi muistutettiin seuraavan intervention ajankohdasta ja tarkkailijat antoivat palautteensa.

5.2 Tutustumisinterventio, lapset

Lasten kanssa pidetyn aloitustuokion tavoitteena oli tutustua toisiimme turvallisesti tutussa ympäristössä ja luoda välitön, luottamuksellinen ilmapiiri. Vanhemmilta oli tullut päiväkodin työntekijöiden kautta viestiä, että kaikilla lapsilla ei ole kokemusta vanhusten kanssa toimimisesta. Lapset suhtautuivat positiivisesti, kun saivat kuulla, että seuraavalla kerralla on vanhuksia mukana. Esimerkiksi loppulaulun opetteluun tuli intoa, kun sanoin, että seuraavalla kerralla laulu saadaan opettaa vanhuksille.

Oli tärkeää, että tällaisessa pienryhmätoiminnassa vallitsi turvallinen ilmapiiri, jotta vastavuoroista keskustelua ja rentoa yhdessäoloa saatiin aikaiseksi. Tämä edellytti myös kuuntelemista ja tilan antamista toisille. Ensimmäisellä kerralla ohjaajalta vaadittiin varmuutta, koska lapset olivat epävarmoja. Näin lapset voivat luottaa ohjaajaan ja osallistua toimintaan vapaasti.

Aloitusvaiheeseen sisältyi nimileikki, jossa jokainen kertoi nimensä ja lempivärinsä. Leikki oli samankaltainen jokaisen tuokion alussa, ensin kaikki sanoivat nimensä ja sen jälkeen jonkin asian itsestään. Alkuleikissä kuultiin muun muassa lempivuodenaikoja, lempieläimiä ja nimen riimipareja. Tarkoituksena leikissä oli oppia toistemme nimet ja sen

lisäksi jokin piirre toisistamme. Alkuleikin avulla tahdoin saada kontaktin jokaiseen osallistujaan, jotta he tuntisivat tullessa huomioiduiksi ja olonsa mukavaksi ryhmässä.

Toimintavaiheen aluksi askartelimme kartongista nimikorut (KUVIO 2). Lapsi piirsi oman kätensä kuvan kartongille ja leikkasi sen irti. Ripustimme sen koruksi kaulaan villalangalla. Tarkoituksena oli käyttää niitä jokaisessa tuokiossa, jotta oppisimme toistemme nimet. Askartelun jälkeen selitin lapsille, mikä tämä projekti on, sekä kerroin, minkälaisia tuokioita seuraavilla viikoilla on luvassa. Esittelin myös Runorotan, pienen pehmolelun, joka seurasi maskottina matkassa joka tuokiolla. Sen tarkoituksena oli toimia esimerkiksi puheenvuoron jakajana siten, että rotta on hänellä, jonka vuoro on kertoa asiaansa. Käytännössä rotta oli omiaan rauhoittamaan lapsia silloin, kun keskittyminen jo herpaantui tuokioissa.

KUVIO 2. Nimikorujen askartelua

Koska opinnäytetyön aiheena on runous, liittyi työn nimeenkin kirjoittamani Ilon silakoita -runo, jonka lausuin lapsille. Runo otettiin esiin jo ensimmäisellä kerralla, koska seuraavalla kerralla vanhusten kanssa lapset piirsivät runosta kuvan. Kun runo on jo tuttu lapsille, on siitä helpompi piirtää. Kyselin lapsilta heidän lorumuistojaan, runoja, joita he ovat kuulleet esimerkiksi kotona tai päiväkodissa. Tavoitteena oli, että voimme yhdessä opettaa niitä runoja vanhuksille, kuten vanhukset opettavat vanhoja runoja lapsille. Näin voisi siirtää perinteitä ja kulttuuria molempiin suuntiin. Lapset muistelivat päiväkodin ruokaloron Tämä hetki hissun kissun vietetään, hiljaa syödään, kauniisti kiitetään, sekä lastenlorut Autolla ajetaan varo-varovasti ja Aurinko, aurinko läettyjä paistaa.

Keskustelun jälkeen siirryttiin lopetusvaiheeseen. Lauloin ensin itse Loppuleija-laulun ja lapset kuuntelivat, sitten kehotin lapsia tulemaan mukaan ja lauloin laulun uudelleen. Lopuksi katsoimme seuraavan tuokion ajankohdan sekä kysyin lapsilta palautetta tuokiosta suullisesti ja hymynaamapalautteen avulla. Hymynaamat jäivät ensimmäisen kerran kokeiluksi, niillä ei saanut luotettavaa tulosta aikaiseksi. Lapset matkivat toisiaan ja ottivat saman hymynaaman kuin kaverinsa. Lapset kertoivat palautetta suullisesti ja sanoivat ensimmäisen tuokion olleen vähän tylsä. Mielipiteeseen varmaan vaikutti uusi, jännittäväkin tilanne, ja lasten levottomuus. Ensimmäisellä kerralla olin ohjaajana aika epävarma, mikä hankaloitti hieman tuokion sujumista, kun ohjaus ei ollut tarpeeksi jämääkää. Olisi ollut hyvä kertoa aluksi tuokion säännöt, esimerkiksi pitääkö istua aloillaan koko ajan, mihin kiinnitettiin huomiota seuraavilla kerroilla.

5.3 Tutustumisinterventio, vanhukset

Aloituserventio vanhusten kanssa noudatti samaa kaavaa kuin lasten kanssa pidetty interventio. Tuokion tavoitteena oli tutustua toisiimme pienemmällä ryhmällä ennen kuin lapset ovat mukana toiminnassa. Omaa interventioiden suunnittelutyötä helpotti, kun tapasin lapsi- ja vanhusryhmän erikseen ennen yhteisiä interventioita. Kun osallistujat oli saatu kokoon, toiminta aloitettiin nimileikillä, jossa jokainen kertoi vuorollaan nimensä ja voimavärensä. Alkuleikin avulla tahdoin saada kontaktin jokaiseen osallistujaan, jotta he tunsivat tulleensa huomioiduiksi ja olonsa mukavaksi ryhmässä. Värien keksiminen ja sanominen toi leikkiin mielenkiintoa, vaikka kaikki osallistujat eivät olleetkaan toisilleen tuntemattomia.

Toimintavaihe alkoi nimikorujen askartelulla, teimme sydämen ja kukan muotoisia koruja. Sain auttaa vanhuksia korujen tekemisessä paljon, joillekin vanhuksille tein korut kokonaan. Seuraavaksi avasin vanhuksille runoprojektini tarkoituksen ja sisältöä. Esittelin myös maskottini Runorotan, kuten lapsillekin (KUVIO 3). Lausuin myös Ilon silakoita -runon, jonka saisimme seuraavalla kerralla kuvittaa.

KUVIO 3. Runorotta

Loppuvaiheeseen sisältyi keskustelua, jolloin kyselin vanhuksilta vanhoja runoja ja vastaukseksi tuli sananlaskuja, joita löytyi yhden osallistujan muistikirjasta. Muutkin osallistujat muistelivat sananlaskuja, esimerkiksi:

Tyhjät tynnyrit eniten kolisevat.
 Vuosi vanhan vanhentaa, kaksi lapsen kasvattaa.
 Ei koreudesta monta velliä keitetä.
 Jos ei leipää talossa, anna lastunen kätehen.
 Alku aina hankalaa, lopussa kiitos seisoo.

Lopuksi lauloin Loppuleija-laulun kahteen kertaan ja kehotin vanhuksia tulemaan mukaan lauluun. Katsoimme vielä, milloin olisi seuraavan tuokion ajankohta ja sovimme näkevämme silloin.

Paikalla olleet palvelutalon työntekijä ja opiskelija antoivat palautetta sekä sanallisesti että täyttämällä palautelomakkeen. Palautteen mukaan vanhusten kanssa toimiminen ja ryhmän ohjaus sujui hyvin. Vanhusten yksilöllisessä huomioimisessa oli kehitettävää, tähän pyrittiin vaikuttamaan seuraavissa tuokioissa tilan suunnittelulla ja paikkavalinnoilla. Ryhmässä oli pari hallitsevaa jäsentä, jotka veivät tilaa muilta osallistujilta, mihin kehoitettiin kiinnittämään huomiota seuraavissa tuokioissa. Tuokiossa ohjaajan rooli oli innostajan, puheen vetäjän, luovuuden vapauttajan ja ilmapiirin luoja. Vanhukset kaipasivat selkeitä ohjeita ja varmaa ohjausotetta, aivan kuten lapsetkin.

5.4 Lastenrunot-interventio

Ensimmäisen yhteisen intervention tavoitteena oli tutustua toisiimme lapsi-vanhusryhmässä. Ryhmä oli hyvin kirjava, edeltä käsin ei voinut tehdä minkäänlaista ennakko-oletusta, kuinka se lähtee toimimaan yhdessä. Tarkoituksena oli saada sekä lapset että vanukset mukaan toimintaan. Edellisellä viikolla pitämieni tuokioiden perusteella olin miettinyt leikkejä, johon saisi innostettua kaikki osallistujat. Toivomuksena oli, että vanukset ja lapset eivät ujostelisi toisiaan kovin paljon, ja että he osallistuisivat mielellään yhteiseen toimintaan. Tämä toive toteutuikin todella hyvin.

Aloitusvaiheessa leikittiin nimileikki niin, että jokainen sanoi oman nimensä ja kertoi, mikä eläin kuvaa häntä. Jotkut myös kertoivat lempieläimensä. Aloitusleikin tarkoituksena oli tutustua toisiimme, kuunnella toisiamme ja huomioida jokainen yksilöllisesti. Eläintarinoista syntyikin heti hyvää keskustelua ja vuoropuhelua.

Toimintavaihe alkoi perinteisellä Lorupussi-leikillä, joka oli lapsille ja vanhuksille tuttu. Pussiin oli koottu vanhoja, perinteisiä loruja, mutta myös uudempia runoja, joita en ollut tavannut ennen. Näin opimme jotain uutta, mutta kertosimme myös vanhoja hyviä runoja. Pussissa oli lasten mainitsemat lorut Aurinko, aurinko lätytyä paistaa ja Autolla ajetaan varo-varovasti. Leikki toteutettiin niin, että yhdessä lauloimme Lorupussi-laulun, jossa jokainen lapsi vuorollaan sai nostaa yhden runon ja vei sen järjestyksessä seuraavalle vanhukselle, joka luki runon ääneen kaikille. Lasten mainitsemista runoista vain aurinkoloru nousi pussista. Leikin tavoitteena oli saattaa lapset ja vanukset tekemisiin keskenään alusta alkaen sekä opettaa kuuntelemisen tärkeyttä.

Lorupussi-leikin jälkeen luin Ilon silakoita -runon, ja osallistujat saivat piirtää sen. Runosta piirtäminen otettiin mukaan, koska runoissa on usein tärkeää runon luomat mielikuvat ja tunnelmat; piirtäessä joutuu miettimään, mitä runolla halutaan ilmaista. Ajatuksena oli, että tällainen aktiivinen sanojen merkitysten pohtiminen edistää lasten puhetta ja virkistää vanhuksia. Opinnäytetyön nimikkoruno on osallistujille tuttu jo aloitusinterventiosta, runon toistaminen tuo tuttuutta myös tähän uuteen tilanteeseen, kun ollaan koolla isommalla ryhmällä. Lapset innostuivat runosta heti ja piirsivät mielikuvituksellisia kuvia (KUVIO 4), vanukset kritisoivat omia taitojaan ja tarvitsivat enemmän rohkaisua.

KUVIO 4. Lapset innostuivat piirtämisestä kovasti.

Piirtämisen aikana keskustelu oli vilkasta ja rönsyilevää. Lapset juttelivat innokkaasti vanhusten kanssa, välillä jopa laulettiin piirtämisen lomassa. Yksi lapsista kyseli, saako piirtää mitä haluaa ja sanoin, että mielellään sellaista, mitä runosta tulee mieleen. Niinpä lapsi piirsikin hienon, värikkään ilotulituksen, mitä oli kuulemma ollut torilla joskus katsomassa. Runon markkinatunnelma siis selkeästi herätti elävän muiston torilla vietetystä hetkestä. Toinen lapsi tarttui lauseeseen ”Yksi kauppa hattaroita, toinen muovirojua” ja piirsi paperilleen paljon tummalla sävyllä romua: ”Kato, tässä torin vieressä on romua, jätti muoviroinaa! Niitä on niin paljon, että yltää katolle asti!” Pian paperille ilmestyi paljon punaista, joka oli ensin laavaa maan keskipisteessä, mutta muuttui kohta tuleksi. Kaukana mummun luona oli poltettu talo, joka nyt tallentui paperille. Lapset keksivät kuvistaan hienoita tarinoita, joita vanhukset mielellään kuuntelivat. Eräs vanhus piirsi tytön, mutta moitti piirustusta rumaksi. Siihen pojat pyysivät ”Näytä! Näytä hei, näytä hei...” ja vilpittömästi kehuivat piirustusta, kuinka hieno se on. Eräs pojista olisi halunnut yhden vanhuksen piirtämän rekka-auton kotiinsa asti. Näin osallistujat kommentoivat useinkin toistensa tuotoksia ja antoivat kannustavaa palautetta.

Lasten palaute oli iloinen hymy ja kaikkien ”Kivaa!”-vastaus. Vanhukset kiittelivät tuokiosta moneen kertaan ja pyysivät seuraavalle kerralle laulua. Työntekijän antaman palautteen mukaan lasten ja vanhusten kohtaaminen oli luontevaa ja sujuvaa hyvien leikkien ansiosta. Kun ohjaaja oli innostava ja aktiivinen, ryhmä keskittyi hyvin. Kehityskohteena nähtiin tuokiossa käytettävä tila, joka oli suuri ja kaikuisa ruokailuhuone. Pöytä, jonka ääressä kokoonnuimme, oli iso ja hankalassa paikassa, niin että toisten kuuleminen oli ajoit-

tain hankalaa. Seuraavilla kerroilla pöytää siirrettiin niin, että saimme väliverholla tehtyä pienemmän tilan, jossa kuulumme toisemme paremmin.

5.5 Lastenlaulut-interventio

Edellisellä kerralla vanhukset ja lapset toivoivat laulamista ohjelmaan ja tällä kerralla he saivatkin laulaa. Ohjelman selkeänä pitämiseksi suunnitelmassa ei ollut mitään muuta ohjelmaa tälle kerralle kuin laulua. Laulut ovat yksi runouden muoto, se on yleisempi ja tunnetumpi tapa käyttää runoutta. Laulujen kautta runot tulevat ihmisten arkeen luontevasti, usein sävel myös tukee sanoitusta syventäen runon merkitystä. Laulut jättävät vahvan muistijäljen, etenkin ne rakkaat lapsuuden laulut, joihin vuosien saatossa on kertynyt paljon tunnearvoa. Koska projektin yksi tavoite on perinteiden siirtäminen puolin ja toisin, valitsin laulettavaksi vanhempia lastenlauluja. Nykyään yhä harvemmin lapset kuulevat yksinkertaisia, perinteisiä lastenlauluja, kun pientenkin lasten lauluihin tulee paljon vivah-teita esimerkiksi pop- ja rock-musiikista. Pidän tärkeänä myös vanhojen laulujen esiin tuomista. Niiden selkeät, opettavaisetkin, sanomat ja helposti laulettavat sävelmät ihastuttavat vuosikymmenistä toiseen.

Aloitusvaiheessa leikimme alkuleikin, ja jokainen kertoi tällä kertaa nimensä lisäksi lempivuodenaikansa. Tämän leikin avulla saimme taas aikaan vapautuneen tunnelman keskustelun kautta. Tässä vaiheessa projektia erottui jo osallistujien persoonat ja tavat tuoda itseään esille. Usein puheliaimmat osallistujat ottivat tilaa hiljaisemmilta, mutta alkuleikin aikana jokainen sai sanoa ajatuksensa rauhassa.

Toimintavaiheessa istuimme tuoliringissä, pöydät oli siirretty pois tieltä (KUVIO 5). Jaoin vanhuksille vihkosia, joihin oli tulostettu laulujen sanoja. Lasten lukutaito ei vielä riittänyt vihkosten lukemiseen. Ihan ensimmäiseksi lauloimme onnittelulaulun kahdelle päiväkodin lapselle, jotka täyttivät vuosia samana päivänä. Lauloimme ja leikimme monta laulua: Tuiki tuiki tähtönen, Siili menee lypsylle, Ihme ja kumma, Oravan pesä, Pikku poika postel-joon', Jos sull' lysti on, Leipuri Hiiva, Pieni pingviini ja Lapin äidin kehtolaulu. Tuiki tuiki tähtönen -laulua ei ollut vihkosissa, mutta osallistujien pyynnöstä lauloimme sen alussa. Muutenkin osallistujat saivat pääsääntöisesti valita laulettavat laulut.

KUVIO 5. Tutut laulut saivat osallistujat mukaan laulamaan.

Loppuleija-laulun jälkeen yksi vanhuksista halusi vielä lausua meille itse kirjoittamansa runon, joten pysähdyimme kuuntelemaan sen. Ilokseni myös lapset maltoivat jäädä kuuntelemaan runoa, vaikka olivat jo menossa pukemaan. Päiväkodin ja palvelutalon työntekijät saivat lauluvihkoja myöhempää käyttöä varten. Kun osallistujilta kysyttiin palautetta, lapset sanoivat tuokion olleen vähän tylsä, kun piti vain laulaa. Huomasin itsekin, että olisi pitänyt välillä ottaa joku leikki, että kiinnostus olisi pysynyt yllä. Tuttujen laululeikkien laulaminen sai lapsilta myös kiitosta. Tuokion lopussa vanhuksilta tuli yleensä vain lyhyitä vastauksia, kuten ”oli oikein mukavaa” ja ”on niin ihana katsella noita lapsia”. Enemmän palautetta heiltä sai tuokioiden lomassa, yleensä palaute liittyi positiivisesti lapsiin ja lasten mukanaoloon. Työntekijän palaute oli hyvin yhtenevä omiin havaintoihini nähden; osallistujat kyllä viihtyivät, mutta tarvitsivat motivointia ja konkreettista tekemistä.

5.6 Runotus-interventio

Lapset ja vanukset olivat tähän interventioon mennessä tutustuneet toisiinsa, vaikkakin vanukset olivat olleet vaihtuvien kokoonpanojen mukana. Siksi halusin tällä kertaa sekoittaa lapsi-vanhus -jaottelua siten, että ryhmästä tehtiin kaksi pienryhmää joissa oli sekä lapsia että vanhuksia. Tällä kerralla pääsimme leikin kautta riimittelemään ja kirjoittamaan runoja.

Toiminta aloitettiin nimileikillä, jossa jokainen sai keksiä nimestänsä joko alku- tai loppusointuisen sanan, sen ei tarvinnut tarkoittaa mitään. Ajatuksena oli, että osallistujat uskal-

tavat heittäytyä sanoilla leikkittelyyn ja unohtavat itsekriittisyytensä. Kaikki löysivätkin itselleen lisänimen, viimeistään muiden avustuksella. Leikin alussa myös kysyin, tietävätkö osallistujat mitä riimi tarkoittaa, ja kaikki tiesivät. Alkuleikin jälkeen puhuttiin lyhyesti siitä, kuinka runo voi olla millainen vain. Luin tutut lorut Ärrän kierrän orren ympäri, äsän pistän taskuun sekä Appilan pappilan apupapin papupata pankolla kiehuu ja kuohuu. Riimillisestä runosta luin esimerkkinä Kaskisen (2004) Nyt on tullut hyvä hetki -runon. Koska runossa ei tarvitse olla sointuja tai muutenkaan järkeä, lausuin seuraavan lappilaisen lorun: Lönttäitöötijä töljätöötö, tietöö tietöö taalottaa. Lönttäitöötijä töljätöötö. Se nauratti kovasti varsinkin lapsia, joten lausuin sen vielä uudelleen lasten riemuksi. Pojat lausuiivat lorua mukana toisella kerralla.

Toimintavaiheessa ryhmä jaettiin kahteen osaan, tähän sain ohjausapua päiväkodin työntekijältä toisen ryhmän ohjaamiseen. Toinen ryhmä sai ohjaajakseen päiväkodin työntekijän ja tehtäväkseen Rasan (1971) Toukka tiskaa -runon kuvittamisen (LIITE 13). Runon kuvittamista me olemme jo kokeilleet, lapset pitivät piirtämisestä ja toivoivat sitä uudelleen. Vanhuksille piirtäminen oli hankalampaa, koska he epäilivät niin paljon omia taitojaan ja mielikuvitustaan. Piirtäessä kuitenkin joutuu miettimään runon sanomaa, minkä vuoksi näin sen mielekkääksi tehdä uudelleen.

KUVIO 6. Kuvia sanasalaattiin

Toisessa ryhmässä kirjoitettiin runoja ohjauksessani. Kun puhutaan runojen kirjoittamisesta, ajatus usein tyrmätään epäilemällä omia taitoja. Siksi lähestyin aihetta Sanasalaatti-

leikin varjolla, enkä puhunut runon kirjoittamisesta aluksi mitään. Sanasalaatti kuulosti heti hauskalta lasten mielestä, heitä nauratti kovasti ajatus, että salaatista saisi sanoja ja sanoista salaattia. Salaatintekoryhmä sai katseltavaksi kuvia, joissa oli erilaisia aiheita (KUVIO 6 & KUVIO 7). Kysyin, mitä ajatuksia runot heissä herättävät. Kirjasin kaikki lauseet ylös, myös ihan lyhyet ajatukset ja keskeneräiset virkkeet. Jotkut näistä lauseista jo olivat kuin runoja, siksi säästin myös alkuperäiset lauseet valokuvaamalla paperin (KUVIO 8).

KUVIO 7. Lisää sanasalaatin kuvia

Mukke on tupahtamassa rotkoon.
 Perhonen lentää
 Tyttö istuu siinä, sillä on nukke sylissä. Tyttö makaa
 nurmikolla, se
 Siitä tulee mieleen ihmisen, ku sillä ei näy muita ku
 varpaat
 Metsä ja siellä kasvaa kukkia, aurinko paistaa
 Lapset on mennyt keinuun levähtämään kerätavringon
 loisteeseen
 Voi hyvänen aika! Jäikö takki ylähälle
 ja meni tikkaat poikki?

KUVIO 8. Sanasalaatin lauseita

Kun jokainen osallistuja oli sanonut vähintään yhden lauseen kuvista, leikkasin lauseiden sanat erilleen, laitoin sanat kulhoon ja sekoitin. Jokainen vuorollaan sai nostaa sanoja kulhosta ja muodostaa hassuja lauseita, pieniä runoja (LIITE 11). Sanojen paikkaa sai myös

vaihdella, jotta lauseesta tulisi järkevämpi tai hauskempi, mutta useat tahtoivat pitää lauseen sellaisena kuin se salaattikupista nousi. Leikki aktivoi lapsia ja vanhuksia keksimään runoja myös vapaammin. Lauseet kuvien pohjalta olivat kuvailevia ja kertovia:

Punaiset omenat, hyvin kypsyneet.
 Tuossa lentää autoja kaks.
 Tämä tyttö tässä voi kuunnella kevätlintuja, jotka tuo kesän tullessaan.
 Sydän sanoo: kaikki muuten hyvin, peukalo puuttuu.
 Hevoset juoksee niityllä.

Kun lauseet olivat käyneet sanasalaattilingon läpi, tuloksena oli hassuja lauseita, joita piti makustella mielessä vähän aikaa, ennen kuin sanoma löytyi:

Hevonenhuivi kuuntelee autoa.
 Tämä tyttö kävelee metsässä. Punaiset omenat lentää yli ja ali.
 Puutarhassa kävelee autoja kans puuhun. Kukkia hakee hyvin kypsyneet kaks.
 Prinsessa ihmettelee: Omenakori ilmassa tuo kevään, poimitaan kevätlintuja ja hevoset leikkii.
 Ihminen, kivaa! Ja meni keinuun.

Lopuksi vaihdoimme ryhmiä, jolloin piirtäjät pääsivät runoilemaan ja runoilijat piirtämään. Nyt annoin vaihtelun vuoksi piirtäjille tehtäväksi kuvittaa minun kirjoittamani Onnen lintu-runon (LIITE 13). Näihin piirustuksiinkin jotkut kirjoittivat runoja ja sanoittivat piirtämäänsä. Toisen ryhmän kanssa vaihdoimme hieman eri kuvia Sanasalaatti-leikkiin.

Oli mukava yllätys, kuinka suuren suosion sanasalaatti-leikki sai. Lähes jokainen osallistuja alkoi runoilla leikin aikana muutenkin kuin salaattia varten. Sanasalaatin kuvat herättivät muistoja ja tarinoita, kuten erään pojan innostunut selostus kuvaan, jossa oli puuta vasten rikkinäiset tikkaat ja puussa punainen huivi:

Takki on jäänyt puuhun. Miten saisin sen pois? Tarvitsisinkohan pitkää keppiä, jolla saisin sen pois? Vai pitäiskö tikkaat korjata mieluummin. Meillä on puu, jossa on puumaja. Se on ihan samanlainen, sen tikkaat on poikki. Meillä on narutikkaat. Meillä on kotipihalla tämmönen puumaja ja sille on käyny oikeesti samanlailla ku tässä kuvassa.

Tuokio loppui Loppuleija-lauluun ja palautteen saamiseen. Tuokio kesti yksi ja puoli tuntia, ja ajan venymisen vuoksi palautteen kysyminen osallistujilta jäi aika vähiin. Kaikki sanoivat, että oli mukavaa runoilla. Yhden tytön mielestä oli ollut vähän tylsää, kun piirtämiseen varattu aika oli niin pitkä. Myös työntekijän palautteessa oli maininta ajanhallinnan

heikkoudesta, sillä olin ottanut paljon ohjelmaa lyhyelle ajalle. Yksilöllinen kohtaaminen oli myös haastavaa, kun ryhmä oli niin iso. Vanhuksia osallistui kahdeksan, mikä oli ennätysmäärä. Ohjelma sai kuitenkin kiitosta, toiminta oli innostavaa ja kanssakäyminen luontevaa. Lasten ja vanhusten juttelu oli vilkasta ja rönsyilevää. Työntekijän mielestä tällaista rentoa yhdessäoloa pitäisi tehdä enemmänkin.

Juttelimme työntekijöiden kanssa näyttelyn mahdollisuudesta joko päiväkodin tai palvelutalon tiloissa. Idea näyttelystä oli tullut mieleeni jo aiemmin, mutta tämän kerran aikana ajatus alkoi kiehtoa toden teolla, kun runoja ja hauskoja lauseita tuli enemmän kuin osasin odottaa. Sanasalaattileikki oli antoisa ja osallistujat lähtivät siihen hyvin mukaan. Olisi sääli jättää hienot oivallukset ja kauniit piirustukset käyttämättä, joten olin myöhemmin yhteydessä Kiviniityn ja Kuusikummun johtajiin näyttelyn tiimoilta.

5.7 Lopetusinterventio

Viimeisellä kerralla tarkoituksena oli koota projektia yhteen toiminnan kautta, hyödyntää lasten ja vanhusten välille syntyneitä yhteishenkeä leikeissä ja kerätä materiaalia näyttelyä varten. Toiminta suunniteltiin väljäksi; viimeisellä kerralla annettiin aikaa keskustelulle, kun keskustelu alkoi olla jo todella vapaata ja vastavuoroista.

Aloitusvaiheessa osallistujat asettuivat tuolirinkiin siten, että joka toinen istuja oli vanhus ja joka toinen lapsi. Tämä osoittautui hyväksi, kohtaamista lisääväksi valinnaksi, kun lapset ja vanhukset olivat tuttuja keskenään. Kävimme nimet läpi ja samalla osallistujat saivat sanoa, mikä on ollut erityisen mieleenpainuvaa projektissa, ja myös sen, jos joku toiminta ei ole ollut niin mielekästä. Vanhusten mielestä lasten mukana olo oli ihanaa ja piristävää, runoilu ja oman lapsuuden muistelu oli ollut hauskaa. Lapset muistivat Sanasalaatti-leikin hauskana mutta toisessa ryhmässä piirtämisen tylsänä, koska Sanasalaatti-leikki venyi pitkäksi. Kaiken kaikkiaan projekti tuntui osallistujista mukavalta, eikä negatiivisia asioita tuntunut tulevan mieleen.

Toimintavaihe aloitettiin Loruvettä kengässä -leikillä, muunnelmalla koululaisten suosimasta Vettä kengässä -leikistä, jonka luulin olevan lapsille tuttu, mutta kukaan osallistujista ei tiennyt sitä, joten kerroin säännöt ensin. Vanhukset istuivat tuoleilla, lapset tulivat

yksi kerrallaan huoneeseen ja kysyivät vanhukselta riimiä, joka sopii omaan lauseeseen. Lapset saivat lauseen alkupuolen, esimerkiksi ”Ulkona on sadesää” ja vanhukset lauseen loppuosan, ”kastuu jalka sekä pää”. Viime kerralla riimeillä oli leikitty alkuleikissä, nyt riimittelyä sovellettiin vähän pidemmälle, kun piti hoksata leikissä, jos viimeiset sanat eivät olekaan riimejä. Tämä vaati osallistujilta tarkkaavaisuutta ja toisten kohtaamista sekä kuuntelua. Minulta ohjaajana se vaati selkeää opastamista ja jatkuvaa mukanaoloa, ja jotkut lapset ja vanhukset tarvitsivat muita enemmän ohjausta.

Edellisellä kerralla olimme kokeilleet runoilua leikin kautta, nyt menin pitemmälle ja pyysin lapsia ja vanhuksia runoilemaan valokuvaamistani kuvista (KUVIO 9). Lapset istuivat niiden vanhusten vieressä, jotka olivat löytäneet parikseen Loruvettä kengässä -leikissä. Jokainen pari sai yhden kuvan tarkasteltavaksi ja kukin vuorollaan sai kertoa mitä heillä tulee kuvista mieleen (KUVIO 10). Kyselin äänityslaitteen kanssa kuvien tunnelmia ja heränneitä ajatuksia. Mietimme myös olisiko kuvan maisemassa kiva olla. Vaihtelimme myös kuvia, jotta kaikki saivat tutkia kaikkia kuvia ja sanoa niistä jotain. Nämä lauseet kokosin myöhemmin runoiksi, jotka olivat näyttelyn helmiä (LIITE 12).

KUVIO 9. Parirunoilun kuvat

KUVIO 10. Kuvien tulkintaa pareittain

Runoilun jälkeen oli vapaata juttelu-aikaa ja lauloimme ja leikimme Oravan pesä -laulun. Lopetusvaiheessa kiitin projektissa mukana olleita ja lauloimme loppulaulun. Lasten pyynnöstä leikimme lopuksi vielä nopean Vettä kengässä -kierroksen niin, että lapset kysyivät vanhuksilta: ”Lähdetkö kanssani ulos?” Kun pari löytyi, sai mennä pukemaan ulkovaatteita päiväkodille palaamista varten.

Työntekijän antaman palautteen mukaan tuokio sujui kokonaisuudessaan hyvin. Erityistä kiitosta sai tuolirinki, jossa joka toinen istuja oli lapsi ja joka toinen vanhus. Myös Loru-vettä kengässä -leikki oli onnistunut ja innosti niin lapsia kuin vanhuksiakin. Palautteen mukaan tuokioon olisi vielä voinut ottaa jonkin leikin, sillä niistä osallistujat selkeästi pitivät. Kehitystehtäväksi työntekijä muistutti tuokion läpikäymistä mielessä etukäteen niin, ettei tule epävarmoja hetkiä. Työntekijän antama palaute oli hyvin samankaltainen, mitä olin itsekkin ajatellut tuokion onnistumisesta. Viimeisen intervention aikana ryhmässä vallitsi tiivis yhteenkuuluvaisuuden tunne, toiminta oli innostavaa ja osallistujat nauttivat toistensa seurasta.

5.8 Näyttely

Idea näyttelystä syntyi toiseksi viimeisen intervention aikana, ja se toteutettiin nopealla aikataululla. Alussa ajatuksena oli pitää näyttely Kuusikummun tiloissa, niin että päiväkodin lapsiryhmät olisivat käyneet tutustumassa näyttelyyn työntekijöiden johdolla. Näin

projekti olisi saanut jatkumoa lasten ja vanhuksien kohtaamisessa. Päiväkodilla oli kuitenkin kevään kiireisin aika käsillä, joten oli helpompaa viedä näyttely erikseen ensin päiväkodille kolmeksi viikoksi ja sitten palvelutalolle noin kuukaudeksi.

Näyttely koostui interventioissa tuotetusta materiaalista, runoista, piirustuksista ja kuvista (KUVIO 11). Näyttely rakennettiin niin, että eri tuokioiden tuotokset laitettiin omiin ryhmiin. Runojen kuvitukset aseteltiin runon ympärille, ja olin kiinnittänyt piirustuksiin värikkäitä kartonkeja kehyksiksi. Sanasalaatin runot ryhmittelin pohjana olleiden kuvien ympärille, kuten yhteisrunoilun tuotoksetkin. Näyttelyn alussa oli Pientä puhetta runoista - juliste, jossa oli koottuna projektissa esillä olleita erityyppisiä runoja esimerkeiksi siitä, millaisia runoja voi olla (LIITE 10). Siinä esiintyivät loppusoinnullinen ja vapaamitallinen runo, kalevalaruno, leikkiloru, nonsense-runo, sekä vertauskuvallisia ja kielellä leikitteleviä runoja. Alussa näyttelyvieraille myös kerrottiin projektin idea ja annettiin lyhyt yhteenveto projektista (LIITE 9).

KUVIO 11. Näyttely Kiviniityn päiväkodilla

Näyttelyssä oli vieraskirja, johon vierailijat saivat kirjoittaa palautetta näyttelystä. Kiviniityssä palautetta tuli muutama, yhteensä viideltä kävijältä. Kiviniityn työntekijät sanoivat käyttäneensä jokaista lapsiryhmää katsomassa näyttelyä. Kuusikummussa kukaan ei ollut tarttunut kynään. Näyttelyä laittaessani ja pois hakiessani vanhukset tulivat katsomaan mitä

teen ja kehuivat näyttelyä hienoksi. Eräs vanhus lopuksi pahoitteli, että ei voinut nimeään laittaa tärisevien käsien vuoksi.

Näyttelyyn liittyen tein lorupussin, johon käytin projektin runoja: osallistujien kirjoittamia, Lorupussi-leikin runoja ja runot, jotka kuvitimme projektin aikana. Ompelin lorupussin, askartelin runokortit ja lahjoitin pussin päiväkodille muistoksi projektista.

6 OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI

Tässä luvussa arvioidaan opinnäytetyön ja tavoitteiden toteutumista suunnitelman ja aikataulun osalta, sekä projektin osallistujien, organisaatioiden ja opinnäytetyön tekijän näkökulmasta. Arviointi pohjaa sekä suulliseen että kirjalliseen palautteeseen, jota on saatu projektin aikana organisaatioiden työntekijöiltä sekä osallistujilta. Käytän hyödyksi myös pitämäni oppimispäiväkirjaa.

6.1 Opinnäytetyön suunnitelman ja aikataulun arviointi

Projektisuunnitelma on ollut pohjana opinnäytetyölle. Se helpotti opinnäytetyön etenemistä, interventioiden toteuttamista sekä raportin kirjoittamista. Projektisuunnitelma sisälsi suunnitelman aikataulusta ja interventioista. Projektisuunnitelman tietoperustan kirjoittaminen ja käsitteiden määrittely auttoivat myös raportin kirjoittamisessa. Projektisuunnitelmaan oli kirjattu alustavasti interventioiden kulku, toteutusvaiheessa poikkesin suunnitelmasta jonkin verran.

Opinnäytetyön aiheen pohtiminen alkoi syksyllä 2013, ja aiheen käsittely ja miettiminen jatkui koko vuoden 2014. Keväällä 2014 opinnäytetyön suunnittelu eteni hitaasti, mutta aihe kristallisoitui koko ajan selkeämmäksi. Huhtikuussa 2014 oli ensimmäisen kerran yhteys työn tilaajien kanssa, syksyllä olin puhelinyhteydessä yhteistyötahojen kanssa aikatauluista. Syksyllä 2014 kirjoitin tutkimussuunnitelmaa ja keväällä 2015 opinnäytetyö sai tutkimusluvut Kokkolan kaupungilta. Interventiot pidettiin huhtikuussa 2015 ja näyttely toukokuun ja kesäkuun aikana.

Opinnäytetyö eteni aikataulun mukaisesti kesään 2015 asti, kunnes prosessi hidastui huomattavasti. Opinnäytetyön oli tarkoitus olla valmiina syksyllä 2015, jolloin valmistuminen olisi onnistunut jouluna, mutta kirjoitin raporttia vielä syksyllä, ja näin maturiteetti ja valmistuminen siirtyivät kevään 2016 puolelle.

6.2 Tavoitteiden toteutuminen lasten ja vanhusten näkökulmasta

Lasten ja vanhusten kohdalla toiminnallisina tavoitteina olivat ryhmätoimintaan osallistuminen ja esteettisen orientaation esiin tuominen. Haastetta toiminnan suunnitteluun toi osallistujien suuri ikäero. Vaikka tuokioissa oli useampi leikki mukana, vanhuksetkin viihtyivät hyvin ja osallistuivat mielellään. Runojen kuvitus tuotti hankaluuksia vanhuksille, he olivat niin itsekriittisiä piirroksiin kohtaan, toisin kuin lapset. Lapsille vaikeampaa oli istua paikallaan ja kuunnella ohjeita, mutta he osallistuivat innokkaasti toimintaan. Esteettisyys toteutui hyvin runojen ja piirustusten kautta. Osallistujat esittelivät toisilleen tuotoksiaan, runoja sekä piirustuksia, ja kaikki olivat oikein tyytyväisiä teoksiin.

Lasten ja vanhusten kohdalle oli asetettu useita oppimistavoitteita: ryhmätaitojen parantuminen, itseluottamuksen lisääntyminen, perinnetietous sekä tapakasvatus. Vanhusten kohdalla ei niinkään yritetty parantaa heidän ryhmätaitojansa, vaan heille haluttiin antaa tunne ryhmään kuulumisesta. Vaikka vanhusryhmän kokoonpano vaihteli tuokioiden välillä, osallistujat kyselivät aina innokkaasti milloin taas kokoonnutaan ja olivat lasten seurasta hyvillään. Ryhmähenki vahvistui kerta kerralta, ja osallistujien itseluottamuksen kasvun huomasi vapautuneesta ilmapiiristä sekä itsekriittisyyden vähenemisestä. Positiivisen palautteen ja kuulluksi tulemisen kautta lasten ja vanhusten, kuten minunkin, osallistumisrohkeus kasvoi kerta kerralta.

Tapakasvatus sekä perinnetietouden jakaminen toteutuivat toiminnan ohessa. Ryhmätoiminnan perussääntöjä oli tarpeen muistuttaa välillä koko ryhmälle, sekä lapsille että aikuisille, kun äänen voimakkuus nousi liikaa ja kaikki puhuivat toistensa päälle. Perinteitä oli tarkoitus siirtää vanhuksilta lapsille vanhojen runojen ja laulujen muodossa. Kaikki laulutukiolle valitut laulut kuitenkin olivat lapsille tuttuja, mutta vapaamuotoisissa keskusteluissa tuli esiin vanhoja sananlaskuja, runon pätkiä tai vanhusten kertomuksia entisistä ajoista. Tutustumisinterventiolla vanhuksilta mieleen nousseet sananlaskut jäivät käymättä lasten kanssa läpi systemaattisesti, mutta vapaissa keskusteluissa sananlaskut olivat esillä useaan otteeseen. Nämä tarinat kiinnostivat lapsia kovasti, etenkin poikia, jotka kyselivät tarinoista lisätietoa ja toistelivat kuulemiaan sananlaskuja. Laulujen kautta perinteen siirto tapahtuikin lapsilta vanhuksille, kun jotkut laulut olivat uudempia, eivätkä vanhukset tienneet niitä aiemmin.

Tulostavoitteina lapsilla ja vanhuksilla olivat itse tehty runo ja onnistumisen kokemukset ryhmässä. Piirustusten ja runojen teossa vanhuksilla oli ensin paljon itsekriittisyyttä mukana, jotkut eivät alussa halunneet ollenkaan piirtää, koska kokivat että eivät ole tarpeeksi hyviä. Projektin loppupuolella kun runosta piirrettiin uudelleen, vanhukset olivat innokkaammin mukana piirtämässä, vaikka vieläkin moittivat omia töitään. Runoilua lähestyttiin Sanasalaatti-leikin kautta, mikä sai osallistujat vapautumaan, ja leikin ohessa useat intoutuivat riimittelemään ja lausumaan runoja. Näitä runoja luettiin ääneen kaikille, ne saivat paljon kiitosta, ja kiitos tuntui saajasta hyvältä.

Projektin päätyttyä tuli kolmelta vanhemmalta vastaus palautekyselyyn (LIITE 8), joka oli osoitettu lasten vanhemmille. Palaute oli kaikkienensa hyvää ja kannustavaa. Tähän on kirjattu vanhempien antama palaute suoraan lomakkeista, niin kuin he ovat sen kirjoittaneet. Ensimmäiseksi kysyttiin, onko lapsi puhunut projektista kotona, ja millaista palaute on ollut.

Jonkin verran on puhunut. Lapselle vanhusten tapaaminen on ollut mukavaa.

5-vuotias vilkas poika ei kovin tarkasti malta kertoa mitään, mutta kaikesta voi aistia, että mukavaa on ollut.

On selostanut varsin seikkaperäisesti ja ilolla kunkin kerran tekemiset. Eniten hän tuntui nauttineen laulamisesta, oman runo tekemisestä ja piirtämisestä. Vanhuksista hän puhui uusina loruystävinään ja eritoten parityöskentely ”oman” vanhuksen kanssa oli ollut antoisaa. Olennaista oli myös itse vetäjän, Heinin, innostunut ja leikkisä asenne.

Toiseksi kysyttiin, millaisen arvon vanhemmat antavat runoudelle sekä perinteiden säilyttämiselle ja siirtämiselle lasten arjessa. Vastausten perusteella projektin aihe oli onnistunut.

Perinteiden siirtäminen on tärkeää.

Arvostan sitä paljon ja mahtavaa, että joku perehtyy asiaan ja vetää siihen muitakin mukaan.

Pidämme sitä erittäin tärkeänä. Runous on erinomainen työkalu tunteiden käsittelyyn, kielen kehittämiseen, mielikuvituksen käyttöön, tarinointiin, musisointiin ja kommunikointiin. On hyvä oppia perinteitä, vaalia niitä, siirtää – ja myös luoda uusia.

Kolmas kysymys kuului ”Onko runoilu tai loruilu tuttua perheessänne? Onko lapsenne projektiin osallistuminen ollut kenties innostamassa häntä loruilun maailmaan?” Kaikki vastaukset olivat tässä erilaisia, runojen käyttö vaihtelee paljon perhekunnittain.

Lasten lorukirjoja on luettu, niistä [poika] tykkää. Projektin aikana keksi kotonakin rimmaavia sanapareja.

Ei ole kovin tuttua. Luetaan kyllä kirjoja paljon ja leikitään muuten vain sanoilla, esim. keksitään yhdessä k-kirjaimella alkavia eläimiä jne.

Perheemme runoilee, tarinoi, säveltää ja sanoittaa todella paljon. Projekti tuki tätä toimintaa myönteisellä tavalla entisestään.

Oli myös mielenkiintoista tietää, onko vanhempien mielestä tällainen ylisukupolvinen toiminta mielekästä ja tarpeellista. Vastaukset olivat projektin tekijän näkökulmasta todella mukavia.

Todella tärkeää. Lapsen on hyvä oppia olemaan eri-ikäisten ihmisten kanssa.

On ehdottomasti mielekästä ja tarpeellista. Kunnianhimoinen opinnäytetyö. Enemmän saisi olla ylisukupolven välistä yhteistyötä. Molemmat voivat oppia toisiltaan.

On erittäin tarpeellista ja mielekästä; sukujen asuessa hajallaan ei kontaktia vanhuksiin (esim. omat isovanhemmat) synny välttämättä juurikaan. Opitaan siten paitsi luontevaa kanssakäymistä, myös tärkeitä arvoja ja tapoja. Samalla vuorovaikutuksessa tapahtuu perinteen ja hiljaisen tiedon siirtoa sekä uuden oppimista puolin ja toisin!

Muuta palautetta -osioon tuli henkilökohtaisia, kannustavia viestejä ja myös projektin kehitysehdotuksia. Ensimmäisellä kerralla olisi voinut kertoa lorun käsitteestä enemmän, esimerkkien avulla. Näin lapset olisivat voineet muistaa vastaavanlaisia paremmin. Kotitehtävänkin olisi ehkä voinut antaa eräiden vanhempien mukaan.

Hyvin toteutettu projekti! Kivasti sai tietoa kotiinkin mitä eri käynneillä on tehty. Toivottavasti vanhuksetkin nauttivat lasten seurasta. Tsemppiä opintojen loppusuoralle!

Hienoa, että [poika] sai olla mukana. Hyvää kokemusta siinäkin mielessä, ettei hän ole tottunut vanhuksiin kun ei heitä lähipiirissä ole. Kiva kun kerroit aina näin paperiversion avulla mitä olette tehneet.

Kiitokset hyvästä projektista, innolla odotamme näyttelyä! Samoin sitten opinnäytetyötäsi tuloksineen. Sadutukseen olet jo perehtynyt, kannattaa katsastaa myös tarinasäveltämistä (mm. Hanna Hakomäki).

Vanhempien palaute oli todella positiivista mutta kuitenkin realistista. Vanhempien palaute vahvisti entisestään ajatusta siitä, että projektilla todella on merkitystä osallistujille ja projektin vaikutukset ulottuvat kotiin asti.

6.3 Tavoitteiden toteutuminen organisaatioiden näkökulmasta

Toiminnallisena tavoitteena organisaatioille oli lasten ja vanhusten yhteistyön tukeminen. Tämä oli kantava ajatus koko projektissa, visio tästä säilyi vahvana projektin alusta loppuun asti. Yhteistyön ajatus toteutuikin hyvin, sillä vanhukset ja lapset tulivat nopeasti tutuiksi toisilleen ja toimivat luontevasti yhdessä. Vanhukset kiittelivät jokaisella kerralla, kuinka mukavaa on seurata lasten touhuja ja katsella pienten elämäniloa. Toiset lapset olivat ujompia vanhusten kanssa, mutta varsinkin ryhmän pojat ottivat rohkeasti vanhuksiin kontaktia ja olivat tyytyväisiä saamastaan huomiosta. Ensimmäiset interventiot pidettiin lapsille ja vanhuksille erikseen, jolloin oli vaikeaa saada ryhmiä innostumaan aiheesta ja mielenkiinnon ylläpitäminen vaati jatkuvaa työtä. Heti ensimmäisestä yhteisestä tuokiosta alkaen osallistujat viihtyivät ja olivat hyvin mukana. Tässä näkee sen, kuinka yhteistyö oli heidän mielestään antoisaa ja lisäsi tuokioiden arvoa merkittävästi.

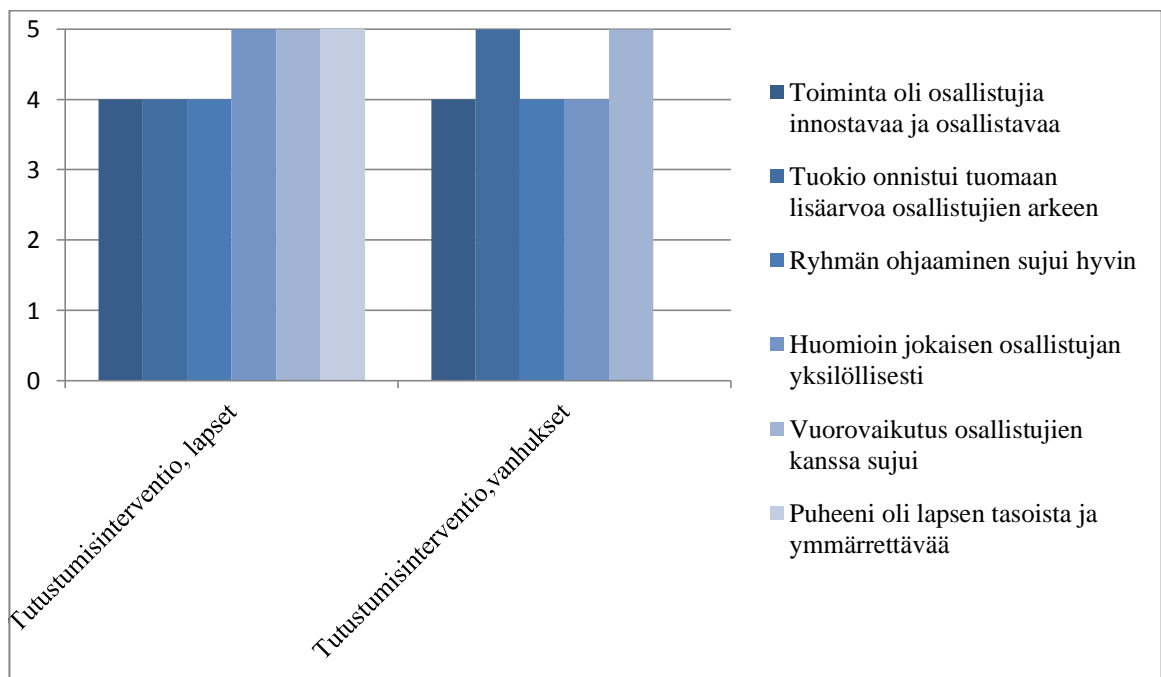
Organisaatioiden oppimistavoitteina olivat ylisukupolvisuuden merkityksen ymmärtäminen ja huomioiminen sekä taiteiden käyttö arjessa. Organisaatiot olivat aiemminkin tehneet yhteistyötä, lapset ovat käyneet laulamassa vanhuksille pari kertaa vuodessa. Tällainen pitempiaikainen projekti oli työntekijöiden mielestä erittäin hyvä juttu, siinä kun vanhukset ja lapset ehtivät paremmin tutustua toisiinsa. Vaikka sanataiteita varhaiskasvatuksessa käytetäänkin, runoprojekti sai kiitosta jatkuvuuden ja monipuolisuuden ansiosta.

Organisaatioiden tulostavoitteena oli uusi toimintatapa. Organisaatioissa oli positiivinen suhtautuminen ylisukupolviseen työskentelyyn ja työntekijät näkivät tällaisen projektin tärkeänä ja mielenkiintoisena. Runojen ja kädentaitojen yhdistäminen ylisukupolviseen työtapaan sai paljon kiitosta organisaatioiden taholta ja muilta henkilöiltä, jotka projektista ovat kuulleet. Tämä poikkesi tavanomaisesta vierailusta, jossa lapset käyvät laulamassa vanhuksille. Näyttelyn kautta päiväkodin ja palvelutalon työntekijät sekä vierailijat pääsivät tutustumaan projektiin ja tähän työtapaan.

6.4 Tavoitteiden toteutuminen opinnäytetyöntekijän näkökulmasta

Tavoitteiden toteutuminen käydään läpi sosionomin (AMK) kompetenssien kautta. Sosionomin (AMK) kompetenssien osa-alueita on kuusi, toiset niistä olivat enemmän esillä projektin aikana kuin toiset. Tässä tarkastellaan kompetensseja yleensä, mutta erityisesti varhaiskasvatusosaamisen kautta, koska tavoitteena oli vahvistaa varhaiskasvatusosaamista. Käsittelen tässä ensin työntekijöiltä saamani numeraalisen palautteen. Työntekijöiden palautelomakkeiden vastaukset ovat kootut seuraaviin taulukoihin, jotka selkeyttävät palautteen tulkintaa (TAULUKKO 1 ja TAULUKKO 2). Työntekijät arvioivat toimintaa asteikolla 1–5, jossa luku 1 tarkoitti erittäin huonoa ja luku 5 erittäin hyvää.

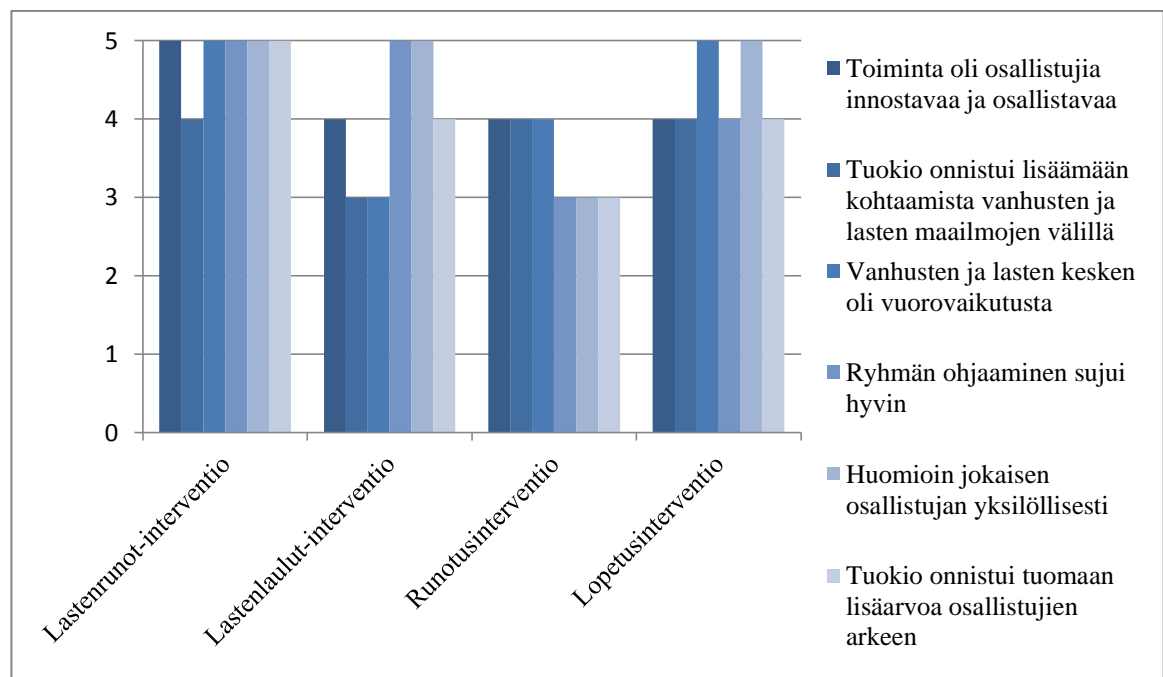
TAULUKKO 1. Työntekijöiden palaute lasten ja vanhusten tutustumisinterventioista

Tutustumisinterventioiden palautelomakkeen kysymykset olivat hiukan erilaiset kuin seuraavissa interventioissa, siksi kahdelle ensimmäiselle tuokiolle on oma kaavio (TAULUKKO 1). Toiminnan suunnittelu oli aika haastavaa, mutta palautteen mukaan onnistuin hyvin innostavan ja osallistavan toiminnan suunnittelussa. Tavoitteena oli, että projekti voisi tuoda jotain lisäarvoa lasten ja vanhusten arkeen. Tässä onnistuttiin hyvin, sillä runous projektin aiheena oli uusi, vaikka päiväkodeissa runoja käytetäänkin. Ensimmäisissä interventioissa olin vielä aika epävarma ohjaaja, ja uusi tilanne jännitti. Ryhmän ohjauksesta tuli kuitenkin hyvää palautetta, se sujui tarpeeksi hyvin.

Kiitosta annettiin luontevuudesta lasten ja vanhusten kanssa. Palautteessa annettiin myös neuvoja, kuinka ohjausta voi parantaa hyvällä valmistautumisella. Jokaisen osallistujan yksilöllinen huomioiminen oli lasten kanssa helpompaa, kun istuimme pienessä ringissä lattialla. Vanhusten kanssa kokoonnuimme ison pöydän ääreen, mikä ei ollut kovin toimiva ratkaisu. Vuorovaikutus kuitenkin sujui erittäin hyvin sekä lasten että vanhusten kanssa. Jokaisella tuokiolla tuli joitain kehittämisehdotuksia, jotka huomioitiin, ja toimintaa muokattiin niiden mukaan.

TAULUKKO 2. Työntekijöiden palaute seuraavista interventioista.

Seuraavien neljän intervention palautelomakkeissa alkaa olla jo enemmän hajontaa arviointien suhteen (TAULUKKO 2). Työntekijät myös vaativat ohjaajalta sitä enemmän, mitä useampi interventio oli takana. Alussa palautteet olivat mielestäni parempia suhteessa onnistumiseeni, joskus jopa liian hyviä. Useimmiten palaute vastasi omia huomioitani ja itsearviointiani.

Runotusintervention palaute kuitenkin oli hämmentävän erilainen omiin havaintoihini verrattuna. Siinä ryhmän keskinäinen vuorovaikutus ja toiminnan innostavuus sai hyvän arvioinnin, kun taas ryhmän ohjaaminen, yksilöllinen huomioiminen ja tuokion tuoma lisäarvo sujui kohtalaisesti. Ohjaajan näkökulmasta tuokiossa oli paljon uutta asiaa, mikä toi lisäarvoa osallistujille, ja vanhusten ja lasten vuorovaikutus oli erittäin hyvää. Työntekijän an-

tamaan palautteeseen vaikutti varmasti se, että työntekijä ohjasi toiminnan ajan ryhmää, jossa osallistujat saivat kuvittaa runon, ja aika kävi heillä pitkäksi. Itse vedin ryhmää, jossa opetin Sanasalaatti-leikin. Tämä leikki sai kaikki innostuneesti osallistumaan ja vuorovai-
kutusta syntyi todella paljon lasten ja vanhusten kesken. Kohtasin itse myös jokaisen osal-
listujan, kun kyselin jokaiselta mietteitä kuvien pohjalta ja kiersin sanasalaattikulhon kans-
sa jokaisen luona. Palaute interventioista oli aina ehdottoman kannustavaa ja positiivista,
vaikka kehittämistä oli joka kerralla.

Eettinen osaaminen nousee tärkeimpänä kompetenssina, kun tarkastelen projektia jälkeen-
päin. Sosiaalialan arvot ja ammattieettiset periaatteet ohjaavat työtä, ja ne ovatkin jo pitkäl-
ti sisäistettynä tässä vaiheessa opintoja. Koko projekti nojaa eettiseen ajatukseen lapsuu-
desta ainutkertaisena ja tärkeänä ajanjaksona. Projektin kautta tuotiin lapsen asemaa ja
ääntä kuuluville, annettiin lapselle tilaa ja mahdollisuuksia toteuttaa luovuuttaan turvalli-
sissa olosuhteissa. Kaikessa toiminnassa projektin aikana toteutettiin lapsilähtöisyyttä ja
otettiin huomioon kunkin osallistujan erityispiirteet. Projektilla haluttiin tuoda myös van-
husten arkeen iloa ja osallistumista sekä näin edesauttaa hyvän vanhuuden toteutumista.
Eettisyyttä toteutettiin myös niin, että kysyin kaikilta osallistujilta ja lasten vanhemmilta
kuvaus- ja äänitysluvat sekä huolehdin materiaalin asianmukaisesta säilytyksestä sekä hä-
vityksestä projektin jälkeen.

Asiakastyön osaamisen kompetenssi harjaantui paljon projektin jokaisen vaiheen aikana.
Osasin suunnitella pedagogisesti mielekäästä toimintaa, jonka parissa molemmat projekti-
ryhmät viihtyivät. Hyvästäkin suunnitelmasta huolimatta osallistujat kaipasivat joskus
enemmän kannustusta ja tukea kuin toisilla kerroilla, tällöin ryhmänohjaamistaitoni punnit-
tiin ja sain harjaannuttaa niitä. Toiminnan suunnittelussa oli apua jatkuvasta lapsihavain-
noinnista ja ryhmän arvioinnista. Ylläpidin interventioissa tasa-arvoista vuorovaikutusta ja
dialogista keskustelua, kannustin osallistujia keskustelemaan keskenään ja pidin vanhusten
ja lasten asioita yhtä tärkeinä. Toiminnan suunnittelussa otin huomioon vanhusten erityis-
piirteet, esimerkiksi alentuneen liikuntakyvyn tai kuuloaistin. Paikkavalinnoilla ja osallis-
tujen sijoittelulla mahdollistettiin kaikkien kiinnostuneiden vanhusten osallistumisen.
Asiakasosaamiseen liittyen osasin myös muokata tarvittaessa suunnitelmia ja mennä ryh-
män mukana kuitenkin ohjaajan roolin säilyttäen.

Palvelujärjestelmäosaamisen kompetenssi vahvistui verkostoitumisen ja työn kehittämisen kautta. Ennen projektin alkua ja sen aikana olin yhteydessä tilaajaorganisaatioihin ja palvelujärjestelmän eri toimijoihin. Projektin onnistuminen edellytti rohkeaa yhteydenottoa ja aloitteellisuutta, jotka olen kokenut aiemmin hieman hankalina. Kehitin työtä tuomalla vanhuksat lasten arkeen ja lapset vanhusten arkeen, näin ylitin perustehtävän rajat ja laajensin työnkuvaa moniammatilliseen suuntaan. Projektin avulla sain tuotua vanhuksille pienten lasten iloa ja kokemuksen lasten kanssa olemisesta. Kaikkien vanhusten elämässä ei välttämättä lapsia ole, mutta ainakin projektiryhmäni vanhuksat kovasti lapsista pitivät. Lasten isovanhemmat eivät aina asu lähellä, ja siksi näen tärkeänä antaa lapsille kosketuksen ikäihmisten maailmaan. Saadun palautteen valossa voin todeta, että projektin ajatus oli hyvä ja toteutus kannatti.

Kriittisen ja osallistavan yhteiskuntaosaamisen kompetenssiin liittyen projektissa painotin lasten osallisuuden ja kuulluksi tulemisen tukemista. Rohkaisin osallistujia kertomaan oman mielipiteensä rohkeasti ja osoitin mielenkiintoa heidän asioitaan kohtaan. Projektin aikana lapset saivat yhdessä vanhusten kanssa osallistua hyvin monipuoliseen toimintaan, he myös saivat osallistua toiminnan suunnitteluun ja tulivat kuulluksi sitäkin kautta. Lapset saivat toteuttaa ja kehittää omaa kulttuuriaan inspiroivissa olosuhteissa ja kannustavassa ilmapiirissä.

Opinnäytetyö on kokonaisuudessaan kehittänyt tutkimuksellisen kehittämisosaamisen taitoja. Opinnäytetyöprosessin aikana olen kokenut tutkimusprosessin kulun vaihe vaiheelta ja tunnen nyt projektisuunnittelun sekä projektin hallinnan perusteet. Olen sisäistänyt reflektiivisen työotteen, johon olemmekin saaneet paljon harjoitusta koko koulutuksen aikana. Ammatillinen ja rehellinen itsereflektio, palautteen vastaanottaminen ja siihen vastaaminen eivät välttämättä ole aina itsestään selviä ja helppoja asioita. Olen pyrkinyt rehellisyyteen itseni kanssa, oppimispäiväkirjan pito auttoi tässä ja koen onnistuneeni hyvin.

Opinnäytetyön tekemisen aikana olin projektin johtaja ja projektipäällikkö. Tämä oli itselleni uusi tilanne ja vaati mukavuusalueelta ulos astumista. Siksi projektin onnistuminen ja oman kehityksen huomaaminen olikin hyvin antoisaa. Projektin aikana osasin toimia itsenäisesti ennakoimattomissa tilanteissa ja toimintaympäristöissä, mitä edellytetään sosiominin (AMK) johtamisosaamisen kompetenssissa. Jokainen interventio oli erilainen kuin muut, niin kokoonpanoltaan kuin osallistujien aktiivisuuden mukaan, mikä vaati sopeutu-

miskykyä, joustavuutta ja nopeaa päätöksentekoa. Projektin loppuun saattamisella osoitin kykyä projektinhallintaan ja asioiden johtamiseen, vaikka se ei aina ollutkaan aivan mutkatonta. Projektin käynnistyttyä rohkeuteni kasvoi ja lopuksi sain positiivista palautetta toimivasta kokonaisuudesta.

7 POHDINTA

Tässä luvussa pohdin opinnäytetyön aihevalintaa, projektin toteutusta ja onnistumista sekä jatkokehittämismahdollisuuksia.

Runouden ja ylisukupolvisen toiminnan yhdistäminen oli hyvä idea ja tuntui alusta alkaen minulle sopivalta aiheelta. Ajatus eri sukupolvia yhdistävästä projektista oli mieluinen henkilökohtaisten muistojen takia. Lapsuudessa kävimme usein isäni ja sisarusteni kanssa läheisellä vanhainkodilla laulamassa perinteisiä kansanlauluja ja juttelemassa vanhusten kanssa. Muistan vieläkin useita keskusteluja, joita vanhusten kanssa kävin silloin. Aihe on myös ajankohtainen; vuoden 2012–2015 sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisessa kehittämissuunnitelmassakin (Kaste) yhtenä tavoitteena on parantaa riskiryhmien, kuten lasten ja vanhusten, mahdollisuuksia osallisuuteen, hyvinvointiin ja terveyteen (Sosiaali- ja terveysministeriö 2012, 20). Halusin projektin kautta vaikuttaa lasten ja vanhusten hyvinvointiin antamalla lapsille kokemuksen vanhusten kanssa toimimisesta ja vanhuksille mahdollisuuden osallistua sosiaaliseen toimintaan lasten kanssa.

Projekti oli yhteistyöorganisaatioille hyvin erilainen kokemus kuin aikaisempi yhteistyö lasten ja vanhusten välillä. Yleensä yhteistyö on tarkoittanut lasten pikaisia vierailuja vanhusten luona, laulu- ja leikkiesiintymisiä. Tämä lienee yleinen tapa myös muissa vanhustentaloissa, muissakin kunnissa. Tällaiset vierailut ovat tärkeitä, molempia osapuolia virkistävää toimintaa, jota on syytä jatkaa. Nämä vierailut useissa vanhustentaloissa liittyvät vuodenkierron tapahtumiin ja erilaisiin juhlatilanteisiin. Ohjelman opetteluun kautta lapset voivat oppia esimerkiksi juhliin liittyviä perinteitä ja vanhukset saavat juhlahetken lasten tullessa esiintymään heille. Näissä vierailuissa on kuitenkin heikkoutena se, että lasten ja vanhusten välille ei synny luontevaa kanssakäymistä, vaan vanhukset ovat passiivisen yleisön roolissa, jolle lapset esiintyvät etukäteen harjoittelemansa ohjelman. Tällöin lapsille tulee helposti yksipuolinen ja suppea kuva vanhuksista, varsinkin heille, joilla ei omia isovanhempia ole lähipiirissä.

Vaikka tämä projekti ei ollut pitkäkestoinen tai laaja, ehti lasten ja vanhusten välille muodostua selvä side ja yhteenkuuluvaisuus. Tämän näki interventioilla osallistujien käytöksestä ja olemuksesta; alussa he ujostelivat toisiaan ja molemmilta osapuolilta tuli viestiä,

että näin läheinen kanssakäyminen on aivan uusi kokemus. Projektin edetessä lapset ja vanhukset tutustuivat toisiinsa nopeasti ja olivat selkeästi hyvillään toistensa seurasta. Ilmeistä, eleistä ja keskusteluista näki, kuinka nautittavaa ryhmässä olo heille oli. Syntyneestä ryhmähengestä kertoo myös erään vanhemman palautteessa ollut maininta siitä, kuinka lapsi on kotonakin kertonut uusista loruystävistään ja omasta vanhusparistaan.

Vanhukset oppivat lapsilta hieman epäkriittisyyttä itseä kohtaan, mikä näkyi kahdella eri kerralla, kun runoja kuvitettiin. Ensimmäisellä kerralla vanhukset moittivat omia piirustuksiaan paljon enemmän kuin toisella kerralla, jolloin he myös kertoivat omista kuvistaan enemmän. Lapsille piirtäminen ja kaikenlainen luova toiminta on tuttua varhaiskasvatuksen piiristä, mutta vanhuksille tällainen leikillisuus voi olla aivan uutta. Ikäihmisten lapsuudessa leikille ei ole annettu niin suurta painoa kuin nykyään, vaan lastenkin aika on mennyt pitkälti kodin töissä. Vanhukset ihailivat leikin tuomaa vapautta ja iloa lapsissa. Tällaisen projektin kautta hekin saivat kosketuksen luovaan toimintaan, jossa tärkeintä ei ole työn tulos vaan itse tekoprosessi.

Interventioilla toteutettiin kuin itsestään tapakasvatusta ja eri sukupolvien kunnioitusta. Tutustumisinterventiolla lasten kanssa puhuttiin siitä, mitä pitää ottaa huomioon seuraavalla kerralla, kun kokoonnutaan yhdessä vanhusten kanssa. Lapset ymmärsivät, että päällekkäin puhumista piti välttää, ja oli syytä puhua selkeästi ja kuuluvasti. Tästä piti välillä muistuttaa niin lapsia kuin vanhuksiakin. Lapset osasivat toimia tuokioilla rauhallisesti ja ottivat huomioon vanhusten heikomman kuulon tai heikentyneen motoriikan. He odottivat omaa vuoroaan ja mukautuivat vanhusten hitaampaan liikkumiseen. Vanhuksetkin suhtautuivat lapsiin kunnioittavasti, keskittyivät heidän asioihin ja osoittivat kiinnostusta heitä kohtaan. Projektiryhmässä oli usea vanhus, joilla ei ollut lapsia lähipiirissään. He olivat erityisen ilahtuneita lasten läsnäolosta ja odottivat kovasti lasten näkemistä uudelleen.

Projektimuotoinen työskentely oli hyvä suhteessa aiheeseen ja tavoitteisiin. Projektin neljän yhteisen kokoontumiskerran aikana ehdimme tutustua toisiimme ja saimme paljon aikaa. Projektin kautta osallistujat saivat osallistumiskokemuksen ja näyttelyn kautta tietämättyyppisestä työskentelystä levisi laajemmalle. Näyttelyä olisi myös helppo viedä eteenpäin ja sen avulla kertoa ylisukupolvisen toiminnan mielekkyydestä vieläkin useammille tahoille. Monimuotoista ylisukupolvista toimintaa olisi hyvä saada lisää. Uskon, että sillä lievennettäisiin ja ehkäistäisiin yksinäisyyttä ja masentuneisuutta, joista etenkin van-

husten kohdalla puhutaan paljon. Vierailut päiväkotien ja vanhustentalojen kesken ovat positiivista toimintaa, johon on syytä panostaa jatkossakin. Lauluesitykset ja vastaavat vierailut ovat vanhuksille virkistäviä hetkiä ja lapset saavat kosketuksen vanhusten elämään. Siitä voi mahdollisuuksien mukaan laajentaa toimintaa enemmän vastavuoroiseksi ja osallistavaksi. Tapaamisissa voisi esimerkiksi olla jokin teema, jonka ympärille sekä päiväkodin että vanhustentalon puolelta olisi mietitty yhteistä tekemistä.

Runot olivat projektin punainen lanka ja teema, jonka ympärille muun toiminnan suunnittelin. Osallisuus oli tuokioissa johtava ajatus, vaikka en sitä tällä termillä heti tiedostanutkaan. Yhteisen toiminnan ei aina tarvitsisi olla kovin ihmeellistä, vaan tavallista puuhailua yhdessä ja ilahduttamista pienin keinoin. Henkilökunta oli projektista kiinnostunut, varsinkin runouden mukaan ottaminen sai kiitosta. Runoutta on tarpeen välillä tietoisesti nostaa esiin, se kun helposti unohtuu, kun harva mieltää itsensä runoihmiseksi. Runojen kieli kuitenkin on hyvin rikasta, ja etenkin puheen kehitykselle otollisessa iässä olevat lapset voivat hyötyä runoilusta ja usein pitävät paljon riittelystä. Toivon, että tämä opinnäyte työ olisi osaltaan innostamassa ammattilaisia ylisukupolvisen työskentelyyn ja runouden käyttöön arjessa.

Projektityöskentely oli ennestään vieras asia minulle, siksi se tuntui alussa hankalalta enkä meinannut saada otetta työstä. Suunnitteluvaihe oli haastavaa ja toiminnallisen osuuden toteuttaminen oli hienointa. Pitkäkestoisen suunnitteluprosessin vaativuus sai interventioilla palkintonsa ja tuokioiden sujuminen nosti itsetuntoani. Kaikki suunnittelemani asiat eivät toimineet käytännössä niin hyvin kuin olin ajatellut, mutta kokonaisuus oli silti hyvä. Joka tuokiolla oli paljon onnistunutta toimintaa, vaikka jokin osio olisikin ollut osallistujien mielestä tylsää. Läsä olevat työntekijät olivat minulle tukena, heiltä sain palautetta ja rohkaisua tuokion päätteeksi, mutta tarvittaessa myös kesken tuokion.

Interventioiden suunnittelu, sisällön miettiminen tuokioille, oli haastavaa. Oli toisaalta niin paljon mitä voisi käydä läpi, toisaalta tarpeeksi mukavia runoja ei tuntunut löytyvän ja oli vaikea löytää aiheita interventioille. Suunnittelun aikana mielessäni oli asioita, mitä voisimme käydä läpi tuokioilla. Mietin interventioiden aiheiksi loppusoinnulliset, soinnuttomat, perinne- ja kalevalaiset runot. Aiheina olivat välillä myös eläimet, luonto ja tunteet. Näistä ideoista voisi myöhemmin kehittää projektia lasten ja vanhusten kanssa. Projektia lähes tällaisenaan tai muokattuna voisi käyttää esimerkiksi lasten kanssa, joilla on vaikeuk-

sia puhumisen, lukemisen tai kirjoittamisen kanssa. Riittäminen, sanoilla hassuttelu ja ään- teiden makustelu voisivat auttaa lasta tuottamaan tekstiä helpommin. Lapsi voisi saada kohotusta itsetunnolle, kun hänen pienetkin runonsa ja riittämisensä huomioitaisiin ja niille annettaisiin arvoa. Projektia voisi myös kehittää eri taiteenalojen suuntaan. Runoja voisi esimerkiksi säveltää lauluiksi, ja runoista ja kuvista voisi kehittää vaikka teatteriesi- tyksen.

Opinnäytetyö eteni vaihtelevalla menestyksellä. Raportin kirjoittamisvaiheessa huomasin, että en saa työtä valmiiksi määräajassa ja näin valmistuminen siirtyi kevään 2016 puolelle. Yksin työskentely on minulle luontevaa, mutta työpari olisi varmasti helpottanut aikatau- lussa pysymistä ja kirjoitusmuotojen miettimistä. Olisin myös voinut olla enemmän yhtey- dessä päiväkodin ja palvelutalon johtajiin sekä ohjaavaan opettajaan. Näin olisin saanut heti apua, kun omat ajatukset alkoivat kiertää kehää. Sain kuitenkin raportin kirjattua ja mikä tärkeintä, projektiosuus oli onnistunut ja osallistujat viihtyivät tuokioissa. Prosessi on ollut hyvin opettavainen, olen kasvanut ammattilaisena ja ihmisenä opinnäytetyöprosessin myötä. Prosessi selkeytti minulle sosionomin (AMK) kompetenssit ja auttoi syventämään niitä. Kahden vuoden ajan työ on vienyt suuren osan ajatuksista ja olen saanut kokemuksia ja neuvoja taskuun tulevaa työuraa ajatellen.

Opinnäytetyön kautta olen kiinnostunut työskentelystä vanhusten kanssa, ja myös lasten kanssa työskentely tuntuu aiempaa kiehtovammalta ajatukselta. Sekä lasten että vanhusten kanssa toimiessa tärkeintä on luottamuksellisen suhteen luominen, kohtaaminen ja arvos- taminen. Näitä taitoja sain harjoittaa projektin aikana ja tuokioissa olikin hyvä ja välitön ilmapiiri. Runot ja luova toiminta tulevat varmasti aina olemaan osa työskentelyäni, ja mahdollisuuksien mukaan pyrin tuomaan yhteistyötä lasten ja vanhusten välille jatkossa- kin.

LÄHTEET

Laki lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta 580/2015. Www-tiedosto. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150580>. Luettu 19.12.2015.

Hahl, A. 2014. Oppimista yhdessä ikään katsomatta. Toimintamallin kehittäminen päiväkodin ja vanhusten palvelukeskuksen välille. Opinnäytetyö. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Pdf-tiedosto. Saatavissa: https://www.seinajoki.fi/material/attachments/seinajokifi/paivahoitojakoulutus/varhaskasvatus/opinnaytetyot/Q3BtW0EDF/Opinnaytetyo_Hahl_Anniina.pdf. Luettu 3.12.2015.

Hakamo, M-L. 2001. Puhekuplia. Lapsen puheen ja kielellisen tietoisuuden kehittäminen. Saarijärvi: Saarijärven Offset.

Kalliomaa, M. 2008. Muuttuvat mummolat. Teoksessa P. Sassi, T. Tarkkonen & K. Vaijärvi (toim.) Lapsi ja isovanhemmat. Puheenvuoroja isovanhemmudesta. Helsinki: Cultura Oy, 42–46.

Kaskinen, A.-M. 2004. Runoretki. Helsinki: Kirjapaja.

Kokkola 2010. Kokkolan varhaiskasvatussuunnitelma. Pdf-tiedosto. Saatavissa: [file:///C:/Users/Jossu/Downloads/kokkola_vasu_2010%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Jossu/Downloads/kokkola_vasu_2010%20(2).pdf). Luettu 28.10.2015.

Komi, T. 2012. Osallisuus ehkäisee syrjäytymistä. Lastentarha 1, 18–20.

Komi, T. 2013. Tue lapsen luovuutta. Lastentarha 3, 20–21.

Korkiakangas, P. 2002. Muistelusta voimavaroja vanhuuteen. Teoksessa E. Heikkinen & M. Marin (toim.). Vanhuuden voimavarat. Helsinki: Tammi, 173–204.

Lehtilä, M. 2009. ”Iso ja pieni on yhdessä kaksi, kaksi voi yhdessä leikkiä.” – Lasten ja vanhusten yhteistyö luovilla menetelmillä. Opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulu. Pdf-tiedosto. Saatavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/4388/Mervi%20Lehtila%20oppari.pdf?sequence=1>. Luettu 3.12.2015.

Lääperi, P. 2012. Päiväkotilapset ilahduttavat vanhuksia palvelukeskuksessa. Lastentarha 1, 21–23.

Löow, M. 2002. Onnistunut projekti. Projektijohtamisen ja -suunnittelun käsikirja. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Rasa, R. 1971. Toukka tiskaa. Teoksessa K. Helakisa. Suomen lasten runotar. 2005. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Reiman-Salminen, K. 2008. Sukupolvien ketju kannattelee. Teoksessa P. Sassi, T. Tarkkonen & K. Vaijärvi (toim.) Lapsi ja isovanhemmat. Puheenvuoroja isovanhemmudesta.. Helsinki: Cultura Oy, 47–57.

Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A-L. 2009. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Ruoppila, I., Kotilainen, R. & Vasikkaniemi, T. 1999. Lasten ja ikäihmisten vuorovaikutuksen vaikutuksen 4-6-vuotiaiden lasten ikäasenteisiin ja kehitykseen sekä ikäihmisten kokemaan toimintakykyyn. Teoksessa I. Ruoppila, E. Hujala, K. Karila, J. Kinos, P. Niiranen & M. Ojala. 1999. Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 343–384.

Sassi, P., Tarkkonen, T., Vaijärvi, K. 2008. Lapsi ja isovanhemmat. Puheenvuoroja isovanhemmudesta. Helsinki: Cultura Oy.

Sipura, A. 2014. Varamummo ja varavaaritoiminnan käynnistäminen Salpausselän perhekerhoissa. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Pdf-tiedosto. Saatavissa: https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/74642/sipura_anna_HELSINKI.pdf?sequence=1. Luettu 3.12.2015.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2012. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämissuunnitelma KASTE 2012–2015. Tampere: Juvenes Print –Tampereen Yliopistopaino Oy.

Stakes, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus ja kehittämiskeskus. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Oppaita 56. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Suomen Unicef. 2006. YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista. Pdf-tiedosto. Saatavissa: http://www.lskl.fi/files/206/LOS_sopimus.pdf. Luettu 18.11.2015.

Ukkonen-Mikkola, T. 2011. Sukupolvien kohtaamisia lasten ja vanhusten yhteisessä palvelukeskuksessa. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto.

Venninen, T., Leinonen, J. & Ojala, M. 2010. ”Parasta on, kun yhteinen kokemus siirtyy jaetuksi iloksi” - Lapsen osallisuus pääkaupunkiseudun päiväkodeissa. Helsinki: Soccan työpapereita 3:2010. Pdf-tiedosto. Saatavissa: http://www.socca.fi/files/627/Yhteinen_kokeminen_jaetuksi_iloksi_lapsen_osallisuus_paa_kaupunkiseudun_paivakodeissa_2010.pdf. Luettu 18.12.2015.

Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. 2015. Aineistonhallinnan käsikirja. Www-tiedosto. Saatavissa: <http://www.fsd.uta.fi/aineistonhallinta/fi/>. Luettu 11.01.2016.

Ilon silakoita

Aamupäivän torilla

on monenmoista kojua.

Yksi kauppaa hattaroita, toinen muovirojua.

On supattavaa salaattia,

nauravaista naurista.

Maistan koreista kaikista

ja ostan,

arvaatko mitä?

Äidille onnen omenoita,

isälle ilon silakoita

itselleni riemun rusinaa,

ainakin kymmenen rasiaa! (Karttunen 2014.)

Heini-Maaria Karttunen
ILON SILAKOITA
Ylisukupolvinen runoprojekti lapsille ja ikäihmisille

Projektisuunnitelma
CENTRIA AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma
Elokuu 2015

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	53
2 PROJEKTIN KUVAUS JA TAVOITTEET	54
2.1 Projektin taustalla olevaa tietoperustaa ja käsitteitä	54
2.2 Projektin tavoitteet	56
3 PROJEKTIORGANISAATIOT	57
3.1 Yhteistyötahot	57
3.2 Projektiryhmä	57
4 TOTEUTUSSUUNNITELMA	58
4.1 Aikataulu ja tehtäväluettelo	58
4.2 Interventiot	59
4.2.1 Aloitusinterventiot 13.4. ja 16.4.	59
4.2.2 Lastenrunot – interventio 20.4.	60
4.2.3 Riimit – interventio 23.4.	61
4.2.4 Leikkilorut – interventio 27.4.	61
4.2.5 Lopetusinterventio 29.4.	62
5 PROJEKTISTA TIEDOTTAMINEN, DOKUMENTOINTI JA RAPORTOINTI	63
6 POHDINTA	64
LÄHTEET	65

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni on toiminnallinen projektiopinnäytetyö. Opinnäytetyöni aiheena on toteuttaa ylisukupolvinen kulttuuriretki runojen parissa viisivuotiaiden päiväkotilasten ja ikäihmisten kanssa. Tavoitteenani on hankkia varhaiskasvatuskelpoisuus, siksi toteutan opinnäytetyöni yhteistyössä Kokkolan Kiviniityn päiväkodin viisivuotiaiden sekä Kokkolan Kuusikummun palvelutalon vanhusryhmän kanssa.

Nykyään on paljon puhuttu yhteiskunnassamme sukupolvien välisestä kuilusta, lasten ja vanhusten maailmat eivät kohtaa, kun isovanhemmat voivat asua kaukana. Siksi ajattelin vanhusten mukaan ottamisen olevan hyvä idea. Runous oli selvä aihe heti alusta alkaen oman harrastuneisuuteni kautta. Olen huomannut, että runojen avulla voi käsitellä tunteita ja tuoda julki syviäkin ajatuksia, tätä haluan näyttää myös lapsille ja vanhuksille. Viisivuotiaat ovat otollisessa iässä runoiluun ja sanoilla leikittelyyn.

Kiviniityn päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmassa (2013) korostetaan kielen merkitystä varhaiskasvatuksessa. Kielen käyttö eli puhuminen, kuunteleminen, kirjoittaminen ja lukeminen auttavat lasta sosiaalisessa vuorovaikutuksessa sekä ajatusten ja tunteiden julkittamisessa. Yksi päiväkodin menetelmistä on sadutus, jota itsekin aion soveltaen käyttää interventioissa.

Projektin tarkoituksena on vahvistaa lasten ja vanhusten välistä yhteistyötä, tuoda perinnetietoutta lapsille sekä osallisuutta vanhuksille ja lapsille. Projektin tavoitteena on saada lapset ja vanhukset yhteen niin, että molemmat osapuolet saisivat kohtaamisesta iloa ja onnistumisen kokemuksia. Henkilökohtaisena tavoitteenani on sosionomin (AMK) kompetenssien kehittäminen ja varhaiskasvatusosaamisen vahvistaminen. Valmiin opinnäytetyön kautta saavutan sosionomin (AMK) tutkinnon ja varhaiskasvatuskelpoisuuden.

Käsitteet: Esteettinen orientaatio, kielen kehitys, runot, varhaiskasvatus ja ylisukupolvisuus.

2 PROJEKTIN KUVAUS JA TAVOITTEET

Viisivuotiaan lapsen kielenkäyttö on jo kehittynyttä, eri sanaluokan sanoja esiintyy samassa suhteessa kuin aikuisilla. Lapsen tarinankerronta on monipuolista ja kuvailevaa. Tämän ikäisellä on hyvä mielikuvitus ja lapsi pitää tarinoiden sepittämisestä ja kertomisesta muille. Kerronnan taitoihin olisi syytä kiinnittää huomiota, koska kielellisen kehityksen on huomattu olevan yksi merkityksellisimmistä koulumenestyksen ennustajista. (Lyytinen 2003, 59–60.) Vuorovaikutus toisten kanssa on lapselle hyvin merkityksellistä, lapsen on tärkeää tuntee yhteyden toisiin lapsiin ja aikuisiin olevan tavoiteltava asia. Lapsen arkista vuorovaikutusta tukemalla tuetaan hänen kielellistä kehitystä. Lapsi ahdistuu, jos hän ei saa sanomaansa selväksi toisille. (Ketonen, Palmroth, Röman, Salmi & Poikkeus 2003, 176.) Runoprojektini antaa lapsille ja vanhuksille kokemuksen ylisukupolvisessa ryhmässä toimimisesta sekä mahdollisuuksia kielen monipuoliseen käyttöön ja itsensä ilmaisuun runojen avulla.

2.1 Projektin taustalla olevaa tietoperustaa ja käsitteitä

Avaan työni tärkeimmät käsitteet joita ovat esteettinen orientaatio, kielen kehitys, runot, varhaiskasvatus ja ylisukupolvisuus.

Varhaiskasvatus on pienten, yleensä alle kouluikäisten lasten kanssa tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lapsen kehittymistä, kasvua ja oppimista. Varhaiskasvatus on tavoitteellista ja suunnitelmallista vuorovaikutusta ja yhteistoimintaa, jonka keskeinen voimavara on ammattitaitoinen henkilöstö mutta jossa lapsen omaehtoiselle leikille annetaan suuri merkitys. Varhaiskasvatuksessa painotetaan lapsuuden itseisarvoa, lapsuuden vaalimista ja lapsen ihmisenä kasvamiseen ohjaamista. (Stakes 2005, 11, 13.)

Kiviniityn päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmassa (2013) tuodaan esille kielen tärkeys lapsen kehityksessä. Kieli ja vuorovaikutus läpäisevät kaikki varhaiskasvatuksen orientaatiot. Lapsi tarvitsee kieltä kaikessa toiminnassaan ja aktiivisen opettelun lisäksi kieli kehittyy leikkiessä, liikkeessä, tutkiessa sekä taiteellisen ilmaisemisen kautta. Lapsen

luonteenomainen tapa kokeilla, tutkia ja etsiä tietoa on perustana oppimis-kokemuksille. Arkipäivän tilanteet, joissa lapsi saa osallistua kyselemällä, kokeilemalla ja omia ratkaisuja tehden, ovat pohja yleiselle oppimiselle ja hyvinvoinnille.

Yksi varhaiskasvatuksen sisältöalueista on esteettinen orientaatio. Varhaiskasvatuksessa lapset tutustuvat musiikin eri lajeihin, kuvataiteisiin, teatteriin ja kirjallisuuteen. Kiviniityssä panostetaan ilmaisutaitoon, jonka avulla lapsi saa omakohtaisia elämyksiä ja kokemuksia. (Kokkolan kaupunki 2013.) Yksi esteettisen orientaation menetelmä on sadutus, jonka kautta lapsi saa tuoda omia tekstejään esiin aikuisen niitä muokkaamatta. Sadutus soveltuu kaiken ikäisille, lapsista vanhuksiin asti. (Karlsson 2013, 18–19.) En käytä sadutusta sellaisenaan, vaan olen ottanut projektiini idean siitä, että aikuinen ei muokkaa lapsen tekstiä. Sadutusmenetelmä on innoittajana interventioissa, joissa lapset ja vanhukset saavat yhdessä tehdä runoja. Käytäntöä on helppo soveltaa eri tilanteisiin, joten se sopii hyvin tausta-ajatuksiksi tällaiseen ylisukupolvisiin projektiin.

Runojen kieli tarttuu lapsen mieleen värikkyytensä ja vaihtelevuutensa ansiosta. Runot kehittävät kielen tajua ja laajentavat sanavarastoa. Riimittely ja loruleikit lisäävät kielellisiä oivalluksia, edistävät lukemisen valmiuksia, kehittävät keskittymiskykyä sekä muistia ja viihdyttävät. Ne tukevat vuorovaikutusta, kehittävät mielikuvitusta ja lisäävät luovaa kielen käyttöä. (Hakamo 2001, 62.) Runot ovat siis oivallinen aihe viisivuotiaille kaikessa leikillisyydessään, mutta myös vanhuksille muistia parantamaan.

Ikäihmiset haluavat tutustuttaa nuorempia sukupolvia menneen elämäntavan piirteisiin, siksi muistelu lisääntyy ja muuttuu iän myötä entistä merkityksellisemmäksi. Muistojen välittämällä pyritään jatkuvuuden turvaamiseen, kertojalle merkityksellinen, arkinenkin elämänmuoto, on inhimillisenä historiana saatettava nuorempien tietoisuuteen. Menneen elämän perinteistäminen kasvattaa sen arvoa ja merkitystä. Menneisyys ja nykyisyys punoutuvat toisiinsa. (Korkiakangas 2002, 176.) Interventioissa vanhukset saavat muistella omia lapsuuden aikaisia runojaan sekä loruleikkejään ja näin toteuttaa perinteen siirtämistä lapsille.

2.2 Projektin tavoitteet

TAULUKKO 1. Projektin tavoitteet

	Lapsi / vanhus	Organisaatio	SA
Toiminnalliset tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> – Ryhmätoimintaan osallistuminen – Esteettinen orientaatio 	<ul style="list-style-type: none"> – Lasten ja vanhusten yhteistyön tukeminen 	<ul style="list-style-type: none"> – Verkostojen luominen – Projektinhallinta
Oppimistavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> – Ryhmätyötaidot – Itseluottamuksen lisääntyminen – Perinnetietous – Tapakasvatus 	<ul style="list-style-type: none"> – Ylisukupolvisuuden merkityksen ymmärtäminen ja huomioiminen – Taiteiden käyttö arjessa 	<ul style="list-style-type: none"> – SA-kompetenssien säistäminen – Varhaiskasvatusosaamisen vahvistuminen – Ryhmänohjaustaidot – Itseluottamuksen lisääntyminen
Tulostavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> – Itse tehty runo – Onnistumisen kokemukset 	<ul style="list-style-type: none"> – Uusi toimintatapa 	<ul style="list-style-type: none"> – Valmis opinnäyte-työ – Sosionomin tutkinto

3 PROJEKTIORGANISAATIOT

Tässä kappaleessa esittelen yhteistyötahoni, jotka ovat valmiita tilaamaan opinnäytetyön minulta. Kuusikumpu ja Kiviniitty sijaitsevat vain sadan metrin päässä toisistaan, siksi ne olivat luonnollinen valinta yhteistyökumppaneiksi.

3.1 Yhteistyötahot

Kiviniityn päiväkotit on Kokkolan kaupungin 98-paikkainen vuoropäivähoitoa tarjoava päiväkotit. Esiopetusryhmiä on 1, 3-5-vuotiaiden ryhmiä 2 ja alle kolmevuotiaiden ryhmiä myös kaksi. Opetus- ja kasvatushenkilökuntaa päiväkodilla on kaksikymmentä. (Kokkolan kaupunki, Kiviniityn päiväkotit 2014.) Päiväkodin johtaja Anne-Mari Uusitalo alkoi työni tilaajaksi mielellään, hän piti tärkeänä vanhusten ja lasten välistä yhteistyötä ja ajatustenvaihtoa.

Kuusikummun palvelutalo on Kokkolan kaupungin ylläpitämä, vuokra-asuntoja ja kotihoiton palveluita tarjoava esteetön palvelutalo. Sen henkilökuntaan kuuluvat 6 kodinhoitajaa, 6 lähihoitajaa, 1 sairaanhoitaja ja palveluesimies. (Kokkolan kaupunki, Kuusikumpu 2014.) Kuusikummun palveluesimies Marja-Liisa Svenfelt innostui projektiehdotelmastani, hankin toi esiin yhteistyön tärkeyden. Runoutta ei vanhusten keskuudessa ole paljon aiemmin harrastettu, siksi projektini on tervetullut. Koululta ohjaajani on opettaja Tarja Mäkitalo. Projektiopinnäytetyön projektipäällikkönä on sosionomiopiskelija Heini-Maaria Karttunen.

3.2 Projektiryhmä

Kiviniitystä osallistuu projektiini 6 lasta, 3 tyttöä ja 3 poikaa. Kuusikummusta on tarkoitus saada vanhuksista kuusi osallistujaa, jotta lapsia ja vanhuksia olisi saman verran. Runo-projekti toimii parhaiten, jos ryhmän koko pysyy kohtalaisen pienenä ja helposti hallittavana.

4 TOTEUTUSSUUNNITELMA

4.1 Aikataulu ja tehtäväluettelo

Syksy 2013:

- Aiheen miettimistä ja pohtimista, opinnäytetyöprosessin opiskelua teoriassa ja ajatusvirtatekniikan avulla
- Tietoperustaan tutustumista

Kevät 2014:

- Tammikuussa opinnäytetyöaiheen esittäminen aihepiiriseminaarissa, aihe ei ole vielä täysin selvä
- Maaliskuussa aihe kristallisoituu selemmäksi, projektisuunnitelman pohjustaminen alkaa
- Projektisuunnitelman esittäminen seminaarissa
- Huhtikuussa sovin yhteistyöstä työn tilaajien kanssa
- Huhtikuussa ja toukokuussa projektisuunnitelman tekoa ja opettajalle jättäminen ensimmäisen kerran

Syksy 2014:

- Yhteistyötahojen kanssa puhelinkeskusteluja
- Tutkimussuunnitelman kirjoittamista ja interventioiden suunnittelua
- Suunnitelman jättäminen tarkastukseen toisen kerran

Kevät 2015:

- Projektisuunnitelman hyväksyminen ja tutkimuslupien saaminen
- Interventioiden pitäminen, palautteen kerääminen osallistujilta ja ohjaajilta
- Projektipäiväkirjojen ja muistiinpanojen kokoaminen opinnäytetyöksi

Kesä 2015:

- Opinnäytetyön kirjoittamista
- Valmiin opinnäytetyön ensimmäinen palautus elokuussa

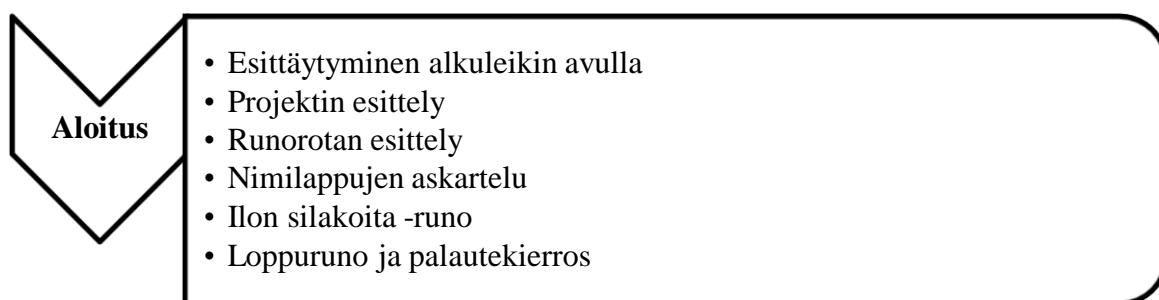
Syksy 2015:

- Opinnäytetyön viimeistely sekä kansitus, opinnäytteen esittäminen seminaarissa ja maturiteetti

4.2 Interventiot

Pidän huhtikuussa opinnäytetyöhöni liittyvät kuusi noin tunnin kestoista interventiota intensiivisesti kolmen viikon aikana. Interventioiden läpi leikkaava ajatus on perinnetietouden lisääminen lapsissa, annan interventioihin osallistuville ikäihmisille osavastuun tässä tehtävässä. Jokaisella interventiolla on erilainen sisältö ja tavoite sekä oma teemansa lasten runouteen ja runoperinteisiin liittyen. Viisivuotiaiden lapsiryhmä tulee tuokioihin Kiviniityn päiväkodilta Kuusikummun palvelutalolle hoitajansa johdolla, jossa kokoonnumme sopivassa tilassa. Esittelen tässä alustavat suunnitelmat interventioiden sisällöistä.

4.2.1 Aloitusinterventiot 13.4. ja 16.4.

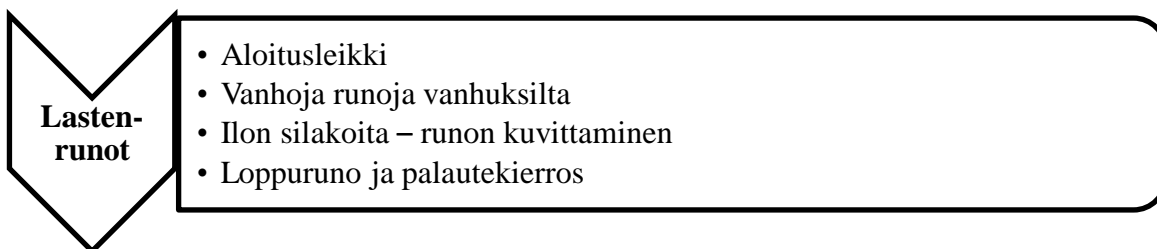

Pidän aloitusintervention erikseen lasten kanssa ja vanhusten kanssa, jotta voimme ensin tutustua pienemmällä porukalla. Aloitusinterventioiden tavoitteena on tutustua toisiimme turvallisessa ympäristössä ja luoda välitön, luottamuksellinen ilmapiiri. Aloitusinterventioiden tarkoituksena on tutustua toisiimme ja orientoitua runoaiheeseen. Ensimmäisellä kerralla on tärkeää edetä tarpeeksi rauhassa, jotta voin tehdä huomioita ryhmistä ja siten parantaa seuraavien interventioiden onnistumista.

Aloituserventiot ovat hieman erityyppiset lasten ja vanhusten kanssa. Lapsille pitää se-
littää lasten kielellä ja mennä nopeammin itse aiheeseen, vanhusten kanssa voi edetä hi-
taammin ja antaa tilaa keskustelulle. Ensimmäisellä kerralla on hyvää aikaa kysellä van-
huksilta heidän runomuistojaan, joita hyödynnämme tulevilla interventioilla.

Alkuleikki on joka kerta samantyyppinen, jokainen kertoo nimensä ja jotain itsestään, esi-
merkiksi lempivärinsä tai toisen nimensä. Runorotta on pieni pehmolelu, joka tulee mu-
kaan maskotiksi. Se voi toimia esimerkiksi puheenvuoron jakajana osallistujalta toiselle
kiertäessään. Alkuleikin avulla tahdon saada kontaktin jokaiseen osallistujaan, kaikilla
tulisi olla turvallinen olo ryhmässä, niin että he uskaltaisivat tuoda ajatuksensa muiden
tietoon. On tärkeää, että tällaisessa pienryhmätoiminnassa vallitsee turvallinen ilmapiiri,
jotta vastavuoroista keskustelua ja rentoa yhdessäoloa saadaan aikaiseksi. Tämä edellyttää
myös kuuntelemista ja tilan antamista toisille.

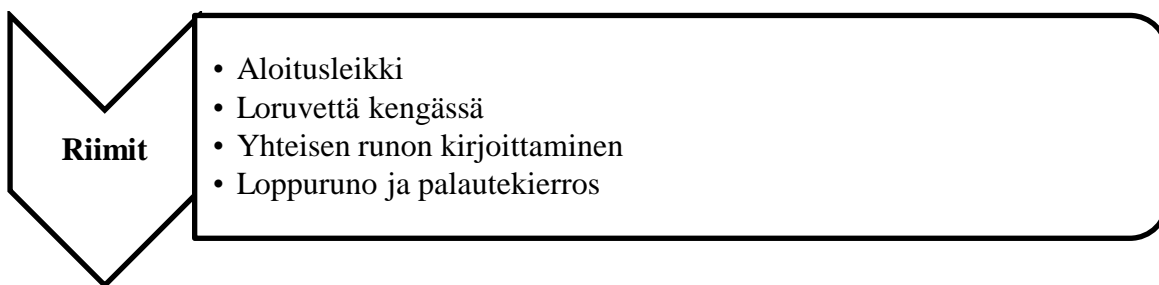
4.2.2 Lastenrunot – interventio 20.4.

- Aloitusleikki
- Vanhoja runoja vanhuksilta
- Ilon silakoita – runon kuvittaminen
- Loppuruno ja palautekierros

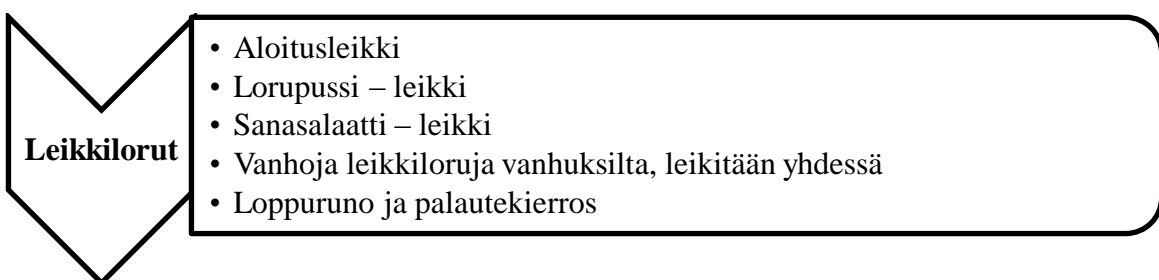
Lastenrunot – intervention tavoitteena on luoda turvallinen ilmapiiri ja tutustua koko poru-
kalla toisiimme. Tavoitteena on myös se, että lapset kuulisivat vanhoja runomuistoja jo
ensimmäisellä yhteisellä kerralla. Otan runosta piirtämisen tähän, koska runoissa on usein
tärkeää runon luomat mielikuvat ja tunnelmat; piirtäessä joutuu miettimään, mitä runolla
halutaan ilmaista. Ajattelen, että tällainen aktiivinen sanojen merkityksen pohtiminen edis-
tää lasten puhetta. Ilon silakoita – runo, eli opinnäytetyöni nimikkoruno on osallistujille
tuttu jo aloituserventiosta, ajattelen että runon toistaminen tuo tuttuutta myös tähän uu-
teen tilanteeseen, kun ollaan koolla isommalla ryhmällä.

4.2.3 Riimit – interventio 23.4.

Intervention tarkoituksena on toimia yhdessä ryhmänä ja saada aikaan oma runo tai useampi. Runon syntymistä voi auttaa näyttämällä jotain kuvaa tai esinettä. Runon kirjoittaminen voi olla haasteellista koko ryhmän kesken, ryhmän jakaminen voi auttaa, mikäli saan siihen apua esimerkiksi läsnä olevilta päiväkodin työntekijöiltä. Loruvettä kengässä – leikin tavoitteena on saada lapset ja vanhukset ottamaan toisiinsa kontaktia rennosti leikin varjolla. Leikki on kuten perinteinen Vettä kengässä – leikki, jossa pitää etsiä pari kyselemällä. Tässä versiossa pari löytyy, kun toisen pelaajan säe rimmaa oman säkeen kanssa. Esimerkiksi ”Jos painaisin tonnin” – ”voittaisin vaikka sonnin” Osallistujista muodostetaan vanhus-lapsi-pareja, jotka saavat auttaa toisiaan yhteistä runoa tehdessämme.

4.2.4 Leikkilorut – interventio 27.4.

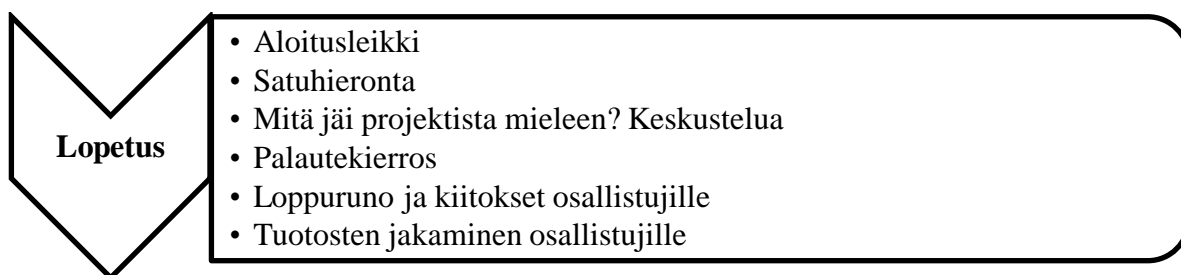

Intervention tavoitteena on lasten ja vanhusten välisen yhteistyön ja perinnetietouden lisääminen. Tarkoituksena on saada vanhukset kertomaan ja opettamaan omia lapsuuden leikkilorumuistojaan lapsille, jotta voimme niitä yhdessä leikkiä. Uskon, että leikkejä tulee vanhuksilta useita, mutta otan itsekin leikkejä mukaan.

Lorupussi – leikki on perinteinen, varmasti kaikille tuttu leikki. Lorupussia voidaan leikkiä siten, että kukin lapsi vuorollaan nostaa pussista lorun, jonka joku vanhuksista lukee. Näin

saan lisää vuorovaikutusta vanhusten ja lasten välille. Sanasalaatti – leikissä lapset ja vanhukset saavat hassutella sanojen kanssa nostaen sanoja ja kuvia kulhosta ja muodostaen niistä runon. Tässä tarvitaan yhteistyötä ja mielikuvitusta. Jos runoja tulee useampia, ne voidaan laittaa lorupussiin valmiiden runojen lisäksi.

4.2.5 Lopetusinterventio 29.4.

Viimeisellä kokoontumiskerralla on aika kiittää osallistujia ja koota projektia yhteen. Satuhieronta on tarkoitus tehdä vanhus-lapsi-pareina niin, että lapsi makaa mahallaan ja vanhus sivelemällä piirtää lukemani kertomuksen lapsen selkään. Satu kuvailee ympäristöä monipuolisesti sekä sanoittaa eri tuntemuksia, joita lapsi sivelyn kautta kokee. Tämä on hyvä tehdä viimeisellä kerralla, jotta lapset ja vanhukset ovat ehtineet tutustua toisiinsa paremmin. Viimeinen interventio on rento, mukava lopetus yhteiselle projektille kahvi- ja mehutarjoiluineen.

Jokaisen intervention lopuksi pyydän palautetta kaikilta osallistujilta ja kirjaan ne ylös. Läsnä olevat työntekijät saavat arvioida minua arviointilomakkeen avulla sekä suullisesti.

5 PROJEKTISTA TIEDOTTAMINEN, DOKUMENTOINTI JA RAPORTOINTI

Olen ollut yhteydessä opinnäytetyöni kaikkiin ohjaajiin puhelimen ja sähköpostin välityksellä sekä tapaamalla henkilökohtaisesti. Olen suunnitellut interventioita yhdessä Kiviniityn ja Kuusikummun johtajien kanssa, sekä ohjaavan opettajan kanssa.

Tiedotan lasten vanhempia projektista sekä kysyn osallistumis- ja kuvauslupaa tiedotuskirjeillä. Vanhuksiltakin kysyn heidän kuvauslupaansa kirjallisesti, sekä vien tiedotteen tulevasta projektista palvelutalon seinälle. Päiväkodin työntekijälle, joka osallistuu lasten kanssa interventioihin, annan kirjallisen arviointilomakkeen johon hän voi kirjata havainnoimansa asiat ohjauksestani ja intervention kulusta.

Interventioiden dokumentoinnissa käytän apuna muistiinpanoja ja projektipäiväkirjaa, kameraa, sekä mahdollisia äänitys- tai videokuvauslaitteita, mikäli saan osallistujien luvat niihin. Jokaisen intervention jälkeen kirjaan ylös tunnelmat ja ajatukset siitä kerrasta, arvioin toimintaani ja pyydän palautetta toimintaan osallistujilta sekä läsnä olevilta työntekijöiltä. Seuraan myös lasten toimintaa interventioissa, kirjaan ylös huomioita ja mahdollista kehittymistä. Projektiin osallistuvat saavat Runokansion, johon he saavat interventioilla tuotetun materiaalin itselleen muistoksi. Lapset voivat liittää sen omiin kasvunkansioihinsa.

6 POHDINTA

Projektisuunnitelman teko vaati pitkäjänteistä työtä, ajatus selkiytyi hitaasti prosessin edetessä. Tapaamiset työni tilaajien kanssa, sekä ohjaavan opettajan kanssa pidetty palaveri muokkasivat suunnitelmiani useaan kertaan. Interventioiden suunnittelu oli haastavaa, koska ryhmässä on sekä lapsia että vanhuksia. Toiminnan on oltava sellaista, että se palvelee kaikkia osapuolia ja pitää tavoitteen kirkkaana. Projektisuunnitelman tekeminen vaati tietoperustan etsimistä sosionomin kompetensseihin peilaten, tästä on hyötyä opinnäytetyötä kirjoittaessani. Prosessi ei ole edennyt suoraviivaisesti tai helposti, mutta olen kokenut sen hyvin mielenkiintoisena ja rikastuttavana. Tämän opinnäytetyösuunnitelman kanssa on hyvä lähteä toteuttamaan interventioita ja kirjoittamaan opinnäytetyötä.

Opinnäytetyöni tavoitteena on, että projektini toimisi esimerkkinä päiväkodille ja vanhusten palvelutalolle niin, että tämänkaltaista toimintaa toteutettaisiin myöhemminkin. Omaan ammatillisuutta ajatellen uskon projektista olevan paljon hyötyä tulevaisuudessa. Tällaisen projektin organisointi ja kunnialla läpi vieminen vaativat aikaa ja paneutumista. Opinnäytetyön tekeminen on monipuolinen oppimiskokemus, joka kehittää muun muassa suunnittelu-, johtamis- ja tiedonhankintataitoja, joista on hyötyä työssä ja kaikessa elämässä.

LÄHTEET

Karlsson, L. 2013. Sadutus. Avain osallisuuden toimintakulttuuriin. Juva: Bookwell Oy.

Ketonen, R., Palmroth, A., Röman, M., Salmi, P. & Poikkeus, A-M. Kieli ja kommunikaatio. Teoksessa Siiskonen, T., Aro, T., Ahonen, T. & Ketonen, R. (toim.). Joko se puhuu? Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa. Juva: WS Bookwell Oy. Sivut 176–198.

Kokkolan kaupunki. 2014. Kuusikumpu. Www-dokumentti. Saatavissa:

http://www.kokkola.fi/palvelut/sosiaali_ja_terveyspalvelut/vanhusten_palvelut/palvelu_ja_laitosasuminen/kuusikummun_palvelutalo/ Luettu 16.4.2014.

Kokkolan kaupunki. 2014. Tervetuloa Kiviniityn päiväkotiin! Www-dokumentti. Saatavissa:

http://www.kokkola.fi/palvelut/opetus_ja_kasvatus/paivahoito/paivakodit/kiviniityn_paiva_koti/ Luettu 16.4.2014.

Kokkolan varhaiskasvatussuunnitelma, Kiviniityn päiväkoti. Pdf-tiedosto. Saatavissa: [file:///C:/Users/Jossu/Downloads/kokkolan_varhaiskasvatussuunnitelma_kiviniity_2013_14%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Jossu/Downloads/kokkolan_varhaiskasvatussuunnitelma_kiviniity_2013_14%20(2).pdf) Luettu 5.12.2014.

Korkiakangas, P. 2002. Muistelusta voimavaroja vanhuuteen. Teoksessa Heikkinen, E. & Marin, M. (toim.). Vanhuuden voimavarat. Helsinki: Tammi. Sivut 173–204.

Lyytinen, P. 2003. Kielen kehityksen varhaisvaiheet. Teoksessa Siiskonen, T., Aro, T., Ahonen, T. & Ketonen, R. (toim.). Joko se puhuu? Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa. Juva: WS Bookwell Oy. Sivut 48–68.

Stakes, Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus ja kehittämiskeskus. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Oppaita 56. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

KOKKOLAN KAUPUNKI

VIRANHALTIJAPÄÄTÖS

Sivistyskeskus
Varhaiskasvatustoimen johtaja

1.4.2015

28 §

Asia

Tutkimuslupa-anomus/Varhaiskasvatus.

Hakija

Heini Karttunen hakee lupaa tutkiakseen "Ilon silakoita ylisukupolvinen runoprojekti lapsille ja ikäihmisille." Tutkimuksen tarkoituksena on vahvistaa lasten ja vanhusten välistä yhteistyötä runouden kautta. Hakija opiskelee Centrian ammattikorkeakoulussa.

Lupaehdot

Kaikki osapuolet sitoutuvat noudattamaan tietosuojalaista ja salassapidosta annettuja ohjeita ja määräyksiä siltä osin kuin niitä tähän tutkimukseen liittyy.

Tutkimukseen liittyvistä käytännön järjestelyistä sovitaan päiväkodin johtaja Anne-Mari Uusitalon kanssa.

Tutkielmasta toimitetaan maksuttomasti yksi kappale: e-mail:kaisa.wacklin(at)kokkola.fi

Päätös

Myönnän tutkimusluvan Heini Karttuselle anomuksen mukaisesti.

Päiväys ja allekirjoitus

1.4.2015

Varhaiskasvatustoimen johtaja

Liite

Tutkimuslupa-anomus

Jakelu

Heini Karttunen, Kaisa Wacklin, Anne-Mari Uusitalo

Ilon silakoita -

Ylisukupolvinen runoprojekti lapsille ja ikäihmisille

Pidän opinnäytetyöhöni liittyen viiden tuokion projektin, yhdessä Kiviniityn päiväkodin 5-vuotiaiden kanssa.

Aiheena: lastenrunot, lorut ja perinteet.

Projektiin osallistuu kuuden lapsen ryhmä, joten olisi hyvä saada vähintään kuuden hengen ryhmä kasaan täältäkin. 😊

Tule mukaan muistelemaan lapsuuden loruja, leikittelemään sanoilla ja pitämään hauskaa tuokiota, aiempaa kokemusta runoista ei tarvita. 😊

Kokoonnumme Kuusikummun ruokasalissa aina kello 9.30

Torstaina **16.4.**

Maanantaina **20.4.**

Torstaina **23.4.**

Maanantaina **27.4.**

Keskiviikkona **29.4.**

Sydämellisesti tervetuloa!

Kevätterveisin sosionomiopiskelija

Heini Karttunen

Hei vanhemmat!

Olen kolmannen vuoden sosionomiopiskelija Centria ammattikorkeakoulusta. Teen runoihin ja perinnekasvatukseen liittyvää projektioinnäytetyötä Kiviniityn päiväkotiin ja Kuusikummun palvelutaloon. Pidän yhteensä kuusi toiminnallista tuokiota, joista ensimmäiset kaksi ovat lapsilla ja vanhuksilla erikseen, loput neljä ovat yhteisiä.

Kiviniityn viisivuotiaiden ryhmistä on valittu kolmen tytön ja kolmen pojan ryhmä, jotka osallistuvat projektiini. Myös Kuusikumusta on tarkoitus saada kuusi vanhusta mukaan. Projektin tavoitteena on lisätä ylisukupolvista yhteistyötä vanhusten ja lasten välillä runojen ja sanoilla leikittelyn kautta. Tarkoituksena on opetella vanhoja loruja vanhusten johdolla, leikkiä erilaisia sanaleikkejä, runoilla ja laulaa.

Dokumentoin toiminnallisia tuokioita kirjaamalla ja valokuvaamalla, mahdollisesti myös videoimalla tai äänittämällä ohjaustilanteita. Käytän materiaalia oman toimintani sekä ryhmän toiminnan ja kehityksen arviointiin, mahdollisesti opinnäytetyön liitteinä ja opinnäytetyöseminaarissa. Puheen äänittämisestä on paljon apua esimerkiksi kirjoitettaessa runoja sadutuksen keinoin. Siksi pyydän lupaa käyttää lapsenne kuvia. Kaikki dokumentit tuhotaan opinnäytetyöprojektin jälkeen.

Ystävällisesti pyydän, että palautatte oheisen kyselylomakkeen Kiviniittyyn 7.4.2015 mennessä, mielellään jo ennen pääsiäistä mikäli mahdollista. Kiitos!

Yhteistyöterveisin

Heini Karttunen

Lapsen nimi _____

Ympyröi sopiva vaihtoehto:

1. Lapseni **saa** / **ei saa** osallistua projektiin ja toiminnallisiin tuokioihin.
2. Lastani **saa** / **ei saa** videoida projektin aikana.
3. Lastani **saa** / **ei saa** valokuvata projektin aikana.
4. Lapseni puhetta **saa** / **ei saa** äänittää nauhurilla.
5. Lastani **saa** / **ei saa** kuvata, videoida tai äänittää vain opinnäytetyön tekijän omia muistinpanoja varten.
6. Lapseni kuvia ja ääntä **saa** / **ei saa** käyttää opinnäytetyössä.
7. Lapseni kuvia ja ääntä **saa** / **ei saa** käyttää opinnäytetyön seminaariesityksessä.

Huoltajan allekirjoitus _____

Tervehdys projektini osallistujat!

Olen kolmannen vuoden sosionomiopiskelija Centria ammattikorkeakoulusta. Teen runoihin ja perinnekasvatukseen liittyvää projektioinnäytetyötä Kiviniityn päiväkotiin ja Kuusikummun palvelutaloon. Pidän yhteensä kuusi toiminnallista tuokiota, joista ensimmäiset kaksi ovat lapsilla ja vanhuksilla erikseen, loput neljä ovat yhteisiä.

Kiviniityn viisivuotiaiden ryhmistä on valittu kolmen tytön ja kolmen pojan ryhmä, jotka osallistuvat projektiin. Siispä myös Kuusikumusta olisi hyvä tulla kuuden hengen ryhmä, jotta tasapaino säilyy. Projektin tavoitteena on lisätä ylisukupolvista yhteistyötä vanhusten ja lasten välillä runojen ja sanoilla leikittelyn kautta. Tarkoituksena on opetella vanhoja loruja osin vanhusten johdolla, leikkiä erilaisia sanaleikkejä, runoilla ja laulaa.

Dokumentoin toiminnallisia tuokioita kirjaamalla ja valokuvaamalla, mahdollisesti myös videoimalla tai äänittämällä ohjaustilanteita. Käytän materiaalia oman toimintani sekä ryhmän toiminnan ja kehityksen arviointiin, mahdollisesti opinnäytetyön liitteinä ja opinnäytetyöseminaarissa. Puheen äänittämisestä on paljon apua esimerkiksi kirjoitettaessa runoja. Siksi pyydän lupaa käyttää kuvianne. Kaikki dokumentit tuhoaan opinnäytetyöprojektin jälkeen.

Ystävällisesti pyydän että täytätte oheisen kyselylomakkeen 7.4.2015 mennessä. Kiitos!

Yhteistyöterveisin

Heini Karttunen

Osallistujan nimi _____

Ympyröi sopiva vaihtoehto:

1. Minua **saa** / **ei saa** videoida projektin aikana.
2. Minua **saa** / **ei saa** valokuvata projektin aikana.
3. Puhettani **saa** / **ei saa** äänittää nauhurilla.
4. Minua **saa** / **ei saa** kuvata, videoida tai äänittää vain opinnäytetyön tekijän omia muistiinpanoja varten.
5. Kuviani ja ääntäni **saa** / **ei saa** käyttää opinnäytetyössä.
6. Kuviani ja ääntäni **saa** / **ei saa** käyttää opinnäytetyön seminaariesityksessä.

Allekirjoitus _____

Tarkkailijan palaute

Ympyröi sopiva vaihtoehto.

1= Erittäin huonosti, 2= Huonosti, 3=Kohtalaisesti, 4=Hyvin, 5=Erittäin hyvin

Arvio toiminnallisen tuokion toteutumisesta.

Toiminta oli osallistujia innostavaa ja osallistavaa	1	2	3	4	5
Tuokio onnistui lisäämään kohtaamista vanhusten ja lasten maailmojen välillä	1	2	3	4	5
Vanhusten ja lasten kesken oli vuorovaikutusta	1	2	3	4	5
Ryhmän ohjaaminen sujui hyvin	1	2	3	4	5
Huomioin jokaisen osallistujan yksilöllisesti	1	2	3	4	5
Tuokio onnistui tuomaan lisäarvoa osallistujien arkeen	1	2	3	4	5

Missä onnistuin hyvin?

Mitä pitäisi erityisesti kehittää?

Muuta huomioitavaa

Kiitos palautteestasi! ☺

Vanhempien palaute

Projektiin osallistuneen lapsen nimi:

Koska projektini kuuluu opinnäytetyöhöni, kaikki palaute on tärkeää ja hyvää materiaalia opinnäytetyön kirjoitusprosessiin sekä itsearviointiin. Siksi pyydän, että pysähtyisitte hetkeksi tämän pariin ja muistelisitte menneitä projektiviikkoja. Kysymykset ovat avokysymyksiä, voitte vastata niihin oman mielenne mukaan pitkästi tai lyhyesti. Kaikenlainen palaute on tervetullutta.

1. Onko lapsenne puhunut projektista kotona, jos on, niin minkälaista palaute on ollut?
2. Millaisen arvon annatte runoudelle sekä perinteiden säilyttämiselle ja siirtämiselle lasten arjessa?
3. Onko runoilu tai loruilu tuttua perheessänne? Onko lapsenne projektiin osallistuminen ollut kenties innostamassa häntä loruilun maailmaan?

4. Onko mielestänne tällainen ylisukupolvinen toiminta mielekästä ja tarpeellista?

5. Muuta palautetta.

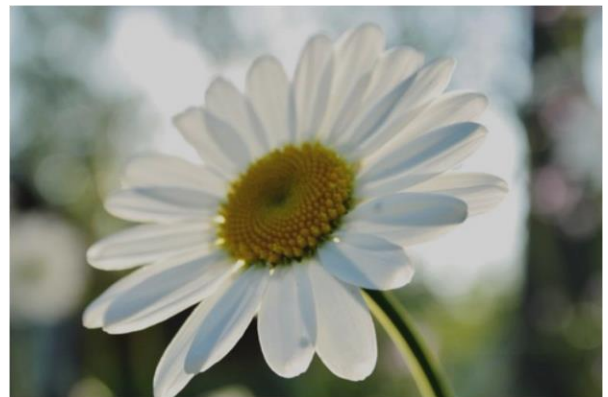
Suurkiitos palautteestanne! ☺

Projekti on ollut todella ihana ja loppua kohden innostukseni vain kasvoi. Tällaisia projekteja olisi mahtava vetää myöhemminkin työelämässä. Kiitos teille, kun lapsenne osallistui projektiin, lasten ryhmä on ollut todella innokas ja osallistuva, vanhusten vaihtuminen joka kerralle ei ole haitannut tuokioiden onnistumista. Olette sydämellisesti tervetulleita näyttelyyn, kunhan saan sen kokoon ja esille. Ilmoitan teille myöhemmin näyttelyn ajankohdan, kun siitä tulee varmuus.

Aurinkoista kevättä teille!

Toivottaa sosionomiopiskelija

Heini Karttunen

Mikä ihmeen Ilon silakoita?

Ensin tuli työlle nimi, sitten runo, idea ja toteutus. Ilon silakoita – ylisukupolvinen runo-projekti lapsille ja ikäihmisille on opinnäytetyöhöni kuuluva projekti, jonka toteutin viikoilla 16–18 yhteistyössä Kiviniityn päiväkodin ja Kuusikummun palvelutalon kanssa. Projektiryhmään kuului 6 lasta Kiviniityn viisivuotiaiden ryhmästä ja vaihteleva määrä vanhuksia Kuusikummusta, yleensä heitä osallistui noin kuusi, mutta henkilöt vaihtuivat jonkin verran projektin aikana.

Pidin yhteensä kuusi tuokiota, joista kaksi ensimmäistä olivat lapsille ja vanhuksille erikseen ja loput neljä olivat yhteisiä. Projektin tarkoituksena oli vahvistaa lasten ja vanhusten välistä yhteistyötä, tuoda perinnetietoutta lapsille sekä osallisuutta vanhuksille ja lapsille. Projektin tavoitteena oli saada lapset ja vanhukset yhteen niin, että molemmat osapuolet saisivat kohtaamisesta iloa ja onnistumisen kokemuksia. Tunnen, että tavoitteet täyttyivät tuokioissa hyvin, osallistujat olivat innokkaasti mukana ja hauskaa riitti.

Tuokioissa leikimme, lauloimme, luimme runoja toisillemme, kuvitimme runoja ja tulkitimme kuvia runoiksi. Tuotoksia voit ihailia tässä näyttelyssä, toivottavasti tämä saa sinutkin runolliselle mielelle! ☺

Heini Karttunen

PIENTÄ PUHETTA RUNOISTA – Esimerkkejä erilaisista runoista näyttelyssä

Runossa käytetään paljon vertauskuvia, metaforia:

Vanhus, hiuksillaan välkkyen eilispäivän valkeus,
huomisen illan sammuvat sävyt
silmissä kuulas rauha.

”Elettiin sitä ennenkin, tehtiin työtä ja uskottiin
koskaan ei lakattu toivomasta.”

Sormet, herukan oksasta veistetyt
silittävät pellavaa hametta
kuin lastaan hyväilee
maailmalle lentänyttä.

Muistojen laineet, vuoroveden kaltaiset
piirtävät paperiposkille uurteet

silmälle helmeksi kiertyvät.

(Karttunen 2013.)

Runo voi olla mitallinen runo, sen tunnusomaisin piirre on loppusointu eli riimi:

Nyt on tullut hyvä hetki. Kohta alkaa runoretki.

Vaellamme maahan uuteen. Sukellamme salaisuuteen.

Ota mukaan kaveritkin. Mennään samaa tietä pitkin.

Kissat koirat tempaa mukaan. Retkeltä ei pois jää kukaan.

(Kaskinen 2004.)

Runo voi olla leikkiloru:

Autolla ajetaan varo-varovasti, ettei kaatuisi kallis lasti.

Suoraa tietä, suoraa tietä, mäkiä on matkan varrella.

Pois kaikki lapset alta, tie näyttää kapealta!

Mittari näyttää kaheksaakymppiä, jarrut on epäkunnossa!

(Leikkiloru Suomesta.)

Kuinka nopeasti sinä pystyt sanomaan tämän? Runot leikittelevät kielellä:

Appilan pappilan apupapin papupata pankolla kiehuu ja kuohuu.

(Kansanloru Suomesta.)

Runo voi olla täyttä hölynpölyä, silloin sitä kutsutaan nonsense-runoudeksi:

Lönttäitöötijä töljätöö, tietöö tietöö taalottaa. Lönttäitöötijä töljätöö.

(Lastenloru Kittilästä.)

Runo voi opettaa kuin itsestään monipuoliseen kielenkäyttöön:

Ärrän kierrän orren ympäri, ässän pistän taskuun, ettei se pääse kastuun.

(Kansanloru Suomesta.)

Yksi tunnettu runotyylä on kalevalamittainen:

Vilu mulle virttä virkkoi, sae saatteli runoja. Virttä toista tuulet toivat, meren aaltosetn ajoivat. Linnut saatteli sanoja, puien latvat lausehia.

(Kalevalan 1. runo.)

SANASALAATIN TUOTOKSET**Lauseet näytettyjen kuvien ja postikorttien pohjalta**

Kyllä minä tykkään että tuo tyttö hakee siellä kukkia, kun se on niin nättinä pukeutunu. Ja ei tarvis ihmetellä, jos se löytäis ruusuja, kun on niin hienoissa vaatteissa.

Yli ja ali

Hevoset juoksee niityllä.

Punaiset omenat, hyvin kypsyneet

Omenakori

Puutarhassa poimitaan omenoita.

Tuossa lentää autoja kaks. Ja tän peräsin näkyy tuossa.

Miksi autot lentävät? Miten pääsee pois?

Tikkaat on poikki.

Takki on jäänyt puuhun. Miten saisin sen pois? Tarvitsisinkohan pitkää keppiä, jolla saisin sen pois?

Tyttö kuuntelee linnunlauluja, kun ne pomppii ihanissa puissa.

Tyttö istuu metsässä ja katselee metsän puita. Tämä tyttö katselee eläimii.

Sydän sanoo: kaikki muuten hyvin, peukalo puuttuu.

Tämä tyttö tässä voi kuunnella kevätlintuja, jotka tuo kesän tullessaan.

Auto lentää puussa, katsoo että miksi pääsin tänne, miksi takkini on tuolla kaukana?

Kaksi autoa lentävät, yli autojen lentävät, paita on puussa, oman kodin puussa.

Varvas kolosta tuikkaa, miten pääsisin katsomaan. Sydäimestä varvas kurkkaa.

Höpsön köpsön köökeliköksön, miten pääsen täältä pois? Paita puussa, miten saahaan se pois.

Joku poimii omenoita.

Nukke on tipahtamassa rotkoon.

Autot on parkissa, ne kattelee jotain kivaa.

Perhonen lentää.

Tyttö istuu siinä, sillä on nukke sylissä. Tyttö makaa nurmikolla ja tuossa se kävelee johonki. En mä muuta ossaa sanoa.

Siitä tulee mieleen ihminen, ku sitä ei näy mutta varpaat vaan näkyy. Minä ihmettelen kovasti, että miten sillä ei oo ku neljä varvasta, tavallisesti on viis varvasta.

Minkä sinä valitset Heini? Minä valiten tuon, otatko sinä tämän? Se on jonku käsi, se on jonku... Se on varmastikki käsi tai varvas.

Metsä ja siellä kasvaa kukkia, aurinko paistaa.

Lapset on mennyt keinuun levähtämään kevätauringon loisteeseen.

Voi hyvänen aika! Jäikö takki ylhäälle ja meni tikkaat poikki?

Salaattingon läpi käyneitä lauseita, sanasalaattirunoja

Hevonenhuivi kuuntelee autoa.

Tämä tyttö kävelee metsässä. Punaiset omenat lentää yli ja ali.

Kesän vihreyden löytäis tyttö. Miten saisin takin, sen pois?

Puutarhassa kävelee autoja kans puuhun. Kukkia hakee hyvin kypsyneet kaks.

Jos tyttö on, niin tarvitsisinkohan punaisia kevätlintuja, jotka on jäänyt yli ja ali.

Pitkää tikkua, jolta prinsessa omenoita pupulla ruusuja metsän puita.

Prinsessa ihmettelee: omenakori ilmassa tuo kevään, poimitaan kevätlintuja ja hevoset leikkii.

Voi hyvänen aika! Jäikö takki? Lapset on tipahtamassa ylhäälle levähtämään. Autot lentää.

Kevätauringon loisteessa kättelee jotain parkissa, ne makaa.

Ihminen, kivaa! Ja meni keinuun.

Kukkia perhonen rotkoon.

Mennyt tyttö kasvaa, sillä on muita ku varpaat.

Tyttö nurmikolla, metsä ja omenoita paistaa.

Prinsessa tuossa kuuntelee kukkia, metsän puita, ruusuja.

Tämä tyttö. Kesän vihreys sormin poimitaan. Nukke on perhonen. Keinuun levähtämään.

Lintu lensi iloisena auringon loisteessa ja lasten katsellessa.

Tyttö niityllä makoilee ja lintuja odottelee. Lintuja tuohon puuhun pesää tekemään. Sitten onkin kesä.

Väri vihreä kertoo lintujen että linnut saapuu meille. Pääskyt kaikkein ihanimmat. Tulkoot niitä paljon!

Ajoin autolla aamusta iltaan vailla mitään määrää.

PROJEKTIRYHMÄLÄISTEN YHTEISRUNOT KUVIEN POHJALTA

1. Kis kis kippurahäntä. Kissa hiipii, vaanii.

Löytääkö tästä hiiren?

Mouru teillä hiirtä vahtaa,

pientä kalanpoikaa ehkä kantaa.

2. Meri ja sateenkaari ja pilviä.

Aurinko näyttää nousevan.

Näyttää olevan vasta satanut.

Merellinen kalastustunnelma.

Ei oikein tiedä, oisko vai eikö ois.

On suuri mahdollisuus, että rupiaa kala syömään.

3. Sinähän tiesit, että se on mansikka.

Olisiko se heinäkuu?

Keväällä kasvaa mansikat.

4. Vauva nukkuu ruusun keskellä.

Piupali paupali pikkuinen vauva.

5. Tuossa on iso kukka, tuossa on kapeampi.

Kaunis tunnelma, kun on kauniita kukkia.

Olisihan tuolla kiva olla, kukkien keskellä.

PROJEKTIRYHMIEN KUVITTAMAT RUNOT**Ilon silakoita (LIITE 1)****Onnen lintu**

Tein onnestani linnun pikkuisen,
sen höyhenet ilosta loisti.

Lintu oli värikäs puvultaan
se auringon värejä toisti.

Se lensi ylös pilviin
ja riemuiten
sen laulu ilmoille kiiri.
On siivet viuhkana sivuillaan
ja pyrstö kuin hehkuva viiri.
(Karttunen 2014.)

Toukka tiskaa

Omenan kuoressa on reikä.
Jos siihen painaa korvansa kiinni
ja kuuntelee tarkasti, voi veden ja tuulen
ääniltä erottaa astioiden helinää.
Toukka tiskaa.
(Rasa 1971.)